

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ DİJİTAL MECRALAR KOMİSYONU TUTANAK DERGİSİ

3'üncü Toplantı 18 Kasım 2021 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Hüseyin Yayman'ın, Komisyonun bugünkü gündemine, tüm sosyal ağ temsilciliklerinin Türkiye'de açılmasının gerekliliğine ve bu alanda kişisel verilerin korunmasının önemine ilişkin açıklaması

III.- SUNUMLAR

1.- Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı Ali Taha Koç'un, Türkiye'de dijital dönüşüm ve dijital gelecek hakkında sunumu

2.- Prof. Dr. Levent Eraslan'ın, Türkiye'de dijital dönüşüm ve dijital gelecek hakkında sunumu

DİJİTAL MECRALAR KOMİSYONU

18 Kasım 2021 Perşembe

3'üncü Toplantı

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Dijital Mecralar Komisyonu saat 11.08'de açıldı.

Komisyon Başkanı Hüseyin Yayman, Komisyonun bugünkü gündemine, tüm sosyal ağ temsilciliklerinin Türkiye'de açılmasının gerekliliğine ve bu alanda kişisel verilerin korunmasının önemine ilişkin açıklama yaptı.

Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı Ali Taha Koç tarafından, Türkiye'de dijital dönüşüm ve dijital gelecek,

Prof. Dr. Levent Eraslan tarafından Türkiye'de dijital dönüşüm ve dijital gelecek,
Hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından 13.21'de toplantıya son verildi.

18 Kasım 2021 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.08

BAŞKAN: Hüseyin YAYMAN (Hatay)

BAŞKAN VEKİLİ: Ahmet BÜYÜKGÜMÜŞ (Yalova)

SÖZCÜ: Zeynep YILDIZ (Ankara)

KÂTİP: İbrahim Ethem SEDEF (Yozgat)

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, hepiniz hoş geldiniz.

Toplantı yeter sayımız vardır, toplantımızı açıyorum. (*)

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Hüseyin Yayman'ın, Komisyonun bugünkü gündemine, tüm sosyal ağ temsilciliklerinin Türkiye'de açılmasının gerekliliğine ve bu alanda kişisel verilerin korunmasının önemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Değerli milletvekillerim, Komisyonumuzun değerli çalışanları, Türkiye Büyük Millet Meclisimizin çok değerli çalışanları, çok değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Bugün Dijital Mecralar Komisyonumuzun bir toplantısında daha beraberiz. Sanırım, bu 12'nci toplantımız arkadaşların bana söylediği kadarıyla. Tabii, Mecliste en çok çalışan, en çok toplantı yapan komisyonlardan bir tanesiyiz galiba. Bununla, tabii, biz iftihar ediyoruz ama bu bir toplantı yapma ihtiyacından daha çok, dijital dünyadaki yaşanan hızlı değişim bizi sürekli toplanmaya, sürekli bir diyalog içerisinde meseleleri ele almaya sevk ediyor. Bu anlamda da bugün Türkiye'de çok başarılı işlere imza atan, e-devlet meselesinde, dijital dönüşüm meselesinde gerçekten dünya standartlarında faaliyetlere imza atan... Öyle olup olmadığını da birazdan zaten Ali Taha Koç Bey ve çok değerli ekip arkadaşlarından dinleyeceğiz.

Bu mesele, çok değerli bir mesele, önemli bir mesele. Türkiye'de 1960'lı yıllarda siyasal katılma literatüründe elektronik demokrasi, elektronik katılımcılık meseleleri gündeme gelmişti fakat o dönemde henüz ne elektronik dijitalleşme vardı ne de iletişim teknolojisinde bu düzeyde gelişim vardı ama 2021 yılına geldiğimizde, 1960'lı yıllarda literatürde dile getirilen tüm gelişmeleri bizzat yaşadığımızı görüyoruz. Bu, aslında hem demokrasi teorisi bakımından hem siyasal katılımcılık bakımından hem vatandaş-yönetici, siyaset-vatandaş ilişkisi bakımından bütün dizgeleri yeniden ele almayı gerektiriyor. Toplamda, aslında her toplantıda dile getirdiğimiz Covid salgını sürecinin dijital dönüşümü hızlandırması ve gerçekten iletişim teknolojisinde yaşanan gelişmeler, küreselleşme olgusunun hızlanması buradaki tüm dizgeyi, devlet-vatandaş ilişkisini, birey-devlet ilişkisini ve birey-toplum ilişkisini radikal bir biçimde değiştiriyor, bunu net olarak görüyoruz. Bu anlamda, bugün aslında uzmanları dinleyeceğiz. Uzmanlarımızdan bir tanesi Ali Taha Koç Bey hem Cumhurbaşkanlığı İletişim Ofisi Başkanı olması nedeniyle hem de bu konuda yetkin bilgisiyle, müktesebatıyla bizi aydınlatacak.

(*) Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

Ben, vekillerime bu yoğun tempoda zaman ayırıp geldikleri için çok teşekkür ediyorum. Bizim Komisyonumuz, bugüne kadar gerçekten -ben inanıyorum- önemli işlere imza attı. Özellikle WhatsApp sözleşme krizinden başlayarak -Allah'a çok şükür- büyük bir uyum içerisinde tüm milletvekillerimizle kendi gündemimizi takip ettik ve Mecliste en çok toplantı yapan, çalışan ve gündemi yakalamaya çalışan komisyonlardan bir tanesi.

Bizim temel gündemimiz belli. Birincisi, temsilciliklerin açılmasının kâğıt üzerinde değil, aynı zamanda bu temsilciliklerin fiziken de burada olmaları, bir muhataplık geliştirilmesini; yönetsel muhataplık, hukuksal muhataplık ve siyasal muhataplığın geliştirilmesini önemli buluyoruz. Burada normumuz belli; Avrupa normu neyse, dünyada standartlar neyse biz Türkiye'de de aynısını istiyoruz. Nasıl ki Facebook, Twitter, Instagram ve diğer sosyal mecralar Berlin'de, Londra'da, Paris'te normlara uyuyorlarsa biz Türkiye'de de aynı normlara uymalarını istiyoruz. Dolayısıyla birinci gündemimiz, bizim temsilciliklerin aynı zamanda fiziken de varlıklarıyla burada olması.

İkinci gündemimiz, değişmez gündemimiz, kişisel verilerin korunması ve bu anlamda kişi mahremiyetinin sağlanması. Bu noktada ben altını ısrarla çizmek istiyorum, her toplantıda tekrar ediyoruz ama doğru şeyleri tekrar etmekte fayda var. Biz "Ulusal güvenlik mi özgürlük mü?" dikotomisine karşıyız. Bizim hem kişisel özgürlüklerin korunması hem ulusal güvenliğin sağlanması noktasında çok açık, net, ilkesel bir duruşumuz vardır, Hükümetimizin de duruşu bu noktadır; bunun bir kez daha altını çizmek isteriz. Sosyal mecraların, hepinizin bildiği üzere, yapıcı etkisinden daha çok yıkıcı etkisinin konuşuluyor olmasını biz dijital dönüşüm adına doğru bulmamaktayız çünkü insanların ifade özgürlüğü, kişisel özgürlükler, kendi fikirlerini ifade etmesi ve yayması bağlamında sosyal mecraların konvansiyonel medyadan farklılaşarak büyük bir imkân sunduğunu görüyoruz ama günümüzde, maalesef, dijital mecraların nefret suçlarının merkezi hâline gelmesini, siber terörizmin merkezi hâline gelmesini, siber faşizmin bir merkezi hâline gelmesini, çocuk istismarının, kadın ticaretinin ve aklınıza gelebilecek olumsuzlukların merkezi hâline gelmesini asla doğru bulmamaktayız. Herhangi bir şehrimizin adını yazdığımızda karşımıza doğrudan müstehcen mecraların gelmiş olması ve bunun da dijital mecralar tarafından algoritmalarla engellenmemesi, aslında yaşadığımız problemin boyutunu ortaya koymaktadır. Her zaman söylüyoruz: Biz yasaklamalara karşıyız, engellemelere karşıyız, sansüre karşıyız ama diğer taraftan da vatandaşlarımızın hukukunu korumak bakımından burada muhakkak bu meselenin bir siyasetüstü mesele olarak ele alınması ve iktidar-muhalefet el birliğiyle siyaset kurumunu ve demokrasiyi rehin alma çabalarına karşıyız. Ulusaşırı şirketlerin kendilerini yasama, yürütme, yargının yerine koyarak karar almalarını ve bir dayatmada bulunmalarını asla doğru bulmamaktayız. Burada vatandaşlarımızı devlete karşı, devletin kurumlarına karşı koruyan hukuk bulunmaktadır; idare hukuku, kamu hukuku ve tüm hukuk literatürü bunu sağlamaktadır. Lakin vatandaşlarımızı, Hatay'daki, Yozgat'taki, Zonguldak'taki, Afyon'daki, Konya'daki ya da Türkiye'nin 81 vilayetindeki herhangi bir vatandaşımızı kişilik haklarının korunması, kişisel verilerinin korunması karşısında ulusaşırı şirketlere karşı kim koruyacaktır? Burada biz tüm dijital mecraları hukuka uymaya, toplumsal kurallara uymaya bir kez daha davet ediyoruz. Bu bağlamda, bugün bu konuları ve dijital dönüşümü konuşmak, e-devlet uygulamalarını, e-dönüşümü anlatmak bağlamında çok değerli bir misafirimiz var. Kendisi bize bu uygulamaları anlatacak ve daha sonra da dijital geleceği bir anlamda ifade edecek.

Ben, tecrübeli bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşsım. Türkiye'de 1980'li yılların ortasından itibaren bürokrasinin azaltılması, kırtasiyeciliğin azaltılması bağlamında pek çok çalışmanın olduğunu görüyoruz. Türkiye'de çok partili hayata geçilmesinden bu yana Neumark Raporu'ndan Barker Raporu'na devletin yeniden yapılandırılması, idarenin ıslahatına dair pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların temelinde bütün çalışmalarda dile getirilen husus bürokrasinin azaltılması, kırtasiyeciliğin azaltılması, vatandaşlarımızın deyişiyle "Bugün git, yarın gel." anlayışının sona erdirilmesidir. E-devlet

uygulamaları, bu anlamda kırtasiyeciliğin azaltılması ve demokratik düzenlemelerin hayata geçirilmesi, şeffaflık ve zaman kaybının önlenmesi yani etkili, verimli, hızlı kamu yönetimi bağlamında çok büyük imkânlar sunmaktadır ve vatandaşlarımızı devlet karşısında asimetrik durumdan çıkarıp daha eşit vatandaşlar hâline getirmektedir, bu anlamda çok çok önemlidir. Kendisini dinleyeceğiz, daha sonra da SODİMER Başkanı Levent Bey’i dinleyeceğiz.

Ben, bu arada, toplantımıza sonradan katılan çok Değerli Deniz Vekilime, çok Değerli İbrahim Ethem Vekilime de teşekkür ediyorum zaman ayırdığınız için.

Usul bakımından şunu öneriyorum: Yirmi dakika, maksimum yirmi beş dakika sizi dinleyelim Ali Taha Bey, daha sonra soru-cevaplarla devam ederiz. Bilahare sizi uğurlarız ya da misafir ederiz -dinleyebilirsiniz de- sonra diğer uzmanımızı dinleriz. Uygun bulursanız zamanı efektif kullanalım.

Tekrar teşekkür ediyorum, değerli vekillerime de zaman ayırıp geldikleri için şükranlarımı sunuyorum.

Buyurun söz sizin.

III.- SUNUMLAR

1.- Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı Ali Taha Koç’un, Türkiye’de dijital dönüşüm ve dijital gelecek hakkında sunumu

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Türkiye Büyük Millet Meclisi Dijital Mecralar Komisyonu Başkanım, Komisyonumuzun saygıdeğer milletvekilleri, sayın basın mensupları, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün, burada, Dijital Mecralar Komisyonumuzun çalışma alanına giren, Dijital Dönüşüm Ofisimizce sürdürülen faaliyetler hakkında bilgiler arz edeceğim.

Saygıdeğer milletvekillerimiz, internet kullanımı hayatımızın odağında artık. 2021 yılının ilk çeyreğinde yayınlanan Küresel İnternet Kullanımı Raporu’nda ülkemizde internette geçirilen sürenin yedi saat elli yedi dakika olduğu açıklandı. Günlük uyku ihtiyacımızın sekiz saat olduğunu düşünürsek günlük uyuduğumuz kadar internette vakit geçiriyoruz. Yediden yetmişe hepimizin internette dünya ortalamasından toplamda bir saat daha fazla vakit geçirdiği gözüküyor. Dijital Dönüşüm Ofisi olarak, siz Değerli Komisyonumuz başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve özel sektörle iş birliği içerisinde çalışmalarımıza yön vermekteyiz.

Değerli Komisyon üyelerimiz, şu bir gerçek ki insanoğlu köklü değişimlere yeni ile eskiyi kıyaslayarak adapte olabilmektedir. Arkada görmüş olduğunuz ekran bir ilk arabanın tanımı; “horseless carriage” yani atsız araba çünkü o zaman, o dönüşüm yapıldığı zaman at olmadığında bir hareketin olmayacağı düşünüldüğü için isim verirken bile “atsız araba” olarak isimlendirilmiştir yani 20’nci yüzyılın başlarında arabalar ortaya çıktığı zaman, başlangıçta “atsız taşıyıcı” (horseless carriage) olarak adlandırılması gibi dijital dönüşüm süreci de bu bakış açısından etkilenmektedir yani geçmişten öğrenip geleceğe yön veriyoruz.

E-devlet politikamız gündeminde kamu kurum ve kuruluşlarının kurumsal süreçlerinin elektronik ortama taşınması ve organizasyon yapılarının güncellenmesi yer almaktaydı eskiden ama günümüz koşulları, artık dijital devlet ve siber güvenlik alanlarının planlama, karar verme ve uygulama süreçlerinde rol oynayan tüm paydaşların eş güdüm ve koordinasyon içerisinde çalışmasını zorunlu kılıyor.

Dijital teknolojiler belki de daha önce hiç bu kadar eğitimden sağlığa, çalışma hayatından ticarete, toplumun tüm yönlerine bu oranda dokunmamıştı. Evde çocuklarımızın uzaktan eğitime katıldığı, birçok çalışanın uzaktan çalıştığı, işletmelerin artık dijital iş modellerini benimsediği bir dünyada ve bir dönemde yaşıyoruz. Bu süreç bize gösterdi ki ekonomilerin ve toplumların artık Covid-19 öncesi kalıplara dönmesi pek olası değil.

Değerli milletvekillerimiz, aslında, teknolojilere baktığımız zaman şunu görüyoruz ki “değişim süreçlerindeki problem alanlarına çözüm bulan öncüler” diyebiliriz teknolojiye. Baktığımızda, tarih boyunca bizi her daim değişime hazırlayan, belki de zorlayan şey teknolojik gelişmeler olmuştur. 1760’larda buharlı makinelerle başlayan Birinci Sanayi Devrimi, beden gücünden makine gücüne geçişi simgelerken; 18’inci yüzyılda başlayan elektrik serüveni, mekanikleşmeyi hızla artırmış ve 19’uncu yüzyılda Büyük Sanayi Devrimi’ne damgasını vurarak belki de bugün yaşadığımız modern hayatın doğmasına öncülük etmiştir. 19’uncu yüzyılın sonları ve 20’nci yüzyılın başlarından itibaren de bilim ve teknoloji iç içe geçmiş ve makineleşen üretim, artık endüstriyel otomasyonla yeniden şekillenmiştir. Aynı zamanda, ülkelerin ekonomik ve demografik politikalarını da bilim ve teknolojiye endekslemesine neden olmuştur. 21’inci yüzyıla geldiğimizde şunu söyleyebiliriz ki artık akıllı makinelerin, nesnelerin internetiyle birbirine bağlandığı ve hayatın her aşamasında üretilen büyük verinin yapay zekâ algoritmalarıyla yorumlandığı; üretimden ulaşıma, tüketim yöntemlerine kadar birçok alanda ve sosyolojik hayatın da yeniden şekillendiği bir dünyada yaşıyoruz.

Sayın milletvekillerim, özellikle pandemi dönemiyle mücadele ettiğimiz bu günlerde dijital teknolojiler ve büyük ölçekli veri transferi hayatımızın her alanına girdi. “Dijital dönüşüm” denince genelde insanlarımızın aklına hep teknoloji geliyor ama biz dijital dönüşümün tanımını yaparken dijital teknolojilerin kullanımıyla sosyal ve ekonomik refahın artırılması için öncelikle insan, iş süreçleri ve teknolojik unsurlardaki bir bütüncül dönüşümden bahsediyoruz. İnsanı, iş süreçlerini ve teknolojiyi beraber dönüştürmezseniz külliyen bir dijital dönüşümden bahsedemezsiniz. Bu anlamda baktığımız zaman, artık dijitalleşme hem insanlarımızın farkındalığını arttırmak, iş süreçlerimizi optimize etmek ve aynı zamanda en iyi teknolojik unsurları da kullanmayı gerektiriyor.

Dijital teknolojiler, büyük ölçekli veri akışları; insanların yaşamını ve çalışma hayatlarını, ekonomiye katılmalarını ve kamuyla olan ilişkilerini de tamamen değiştirdi. Dijital Dönüşüm Ofisi olarak “Dijital Türkiye” sloganıyla ve mottosuyla çıktığımız bu yolda öncelikle yenilikçi teknolojiler üretmek kadar bu teknolojilerin kullanımına imkân veren dijital altyapıların oluşturulmasına, bu altyapılar üzerinden iletilen verinin değere dönüştürülmesine, yapay zekâyla yorumlanan büyük veriden değer ekonomisine geçişe kadar ve hepimizin yakında yaşayacağı, her neslin internete bağlandığı günümüzde siber tehditlerden korunmaya kadar birçok alanda çalışmalarımızı yürütmekteyiz.

Ben, bugün, sizlere e-devlet, yapay zekâ ve siber güvenlik özelinde yapmış olduğumuz çalışmalardan bahsetmek istiyorum. On Birinci Kalkınma Planı ve buna bağlı hazırlanan Cumhurbaşkanlığı yıllık programlarında Dijital Dönüşüm Ofisimizin görev alanına giren e-devlet, büyük veri, yapay zekâ, yenilikçi teknolojiler ve siber güvenlik alanlarına yönelik politika ve tedbirler yer alıyor ve temel hedefimiz, bu dijital dönüşümü bu üç sacayağıyla beraber sürdürülebilir kılmak ve dijital teknolojilerin kullanımı yoluyla da ülkemizin rekabet gücünü arttırmak.

Saygıdeğer Komisyon üyelerimiz, Cumhurbaşkanı Yardımcımızın Başkanlığında biz, her iki ayda bir tüm Bakanlıklarımızın katılımıyla bürokrasinin azaltılması ve dijital Türkiye toplantıları gerçekleştiriyoruz. Toplantı gündemine yönelik olarak, gerektiği zaman meslek kuruluşlarımız, sivil toplum kuruluşlarımız ve iş dünyasının önemli kurumları da toplantılarımıza davet ediliyor. Yaptığımız

çalışmalarda, özellikle bürokratik işlemlerde kaybedilen zamanı minimize etmek ve aynı zamanda hizmetlerdeki bürokratik yükleri azaltmaya yönelik süreç iyileştirmeleri üzerine çalışmalarımızı yapıyoruz.

Size, bugün e-devletten bahsetmek istiyorum. E-devletin geçmişi: 2008 yılında açıldı e-devlet. Covid-19 döneminde, pandemi döneminde E-Devlet Kapısı, vatandaşlarımızın işlemlerini hızlı olarak yapabildiği ve aynı zamanda Covid-19 tedbirlerine uyarak yapabildikleri bir ortam oldu. Gerek hizmetlere ulaşım kolaylığı ve aynı zamanda Covid döneminde eklediğimiz yeni hizmetlerle beraber kullanım miktarı günden güne arttı. Öncelikle, 2008 yılında 22 hizmetle başlamıştık e-devlete, bugüne geldiğimizde 836 kurumun 6.116 tane hizmetinin e-devlette olduğunu söyleyebiliriz. 22 kamu hizmetinden 6.000'in üzerinde kamu hizmetine...

Dijital Dönüşüm Ofisi olarak, tabii, amaçlarımızdan biri bütün hizmetlerimizi dijital yapmak ama aynı zamanda hizmet kapsamının genişletilmesi ve "bütünleşik hizmet" dediğimiz yeni bir konseptte doğru gidiyoruz çünkü 22 tane hizmet olduğu zaman vatandaşlarımızın hizmete erişmesi kolayken 6.000 tane hizmeti bulabilmesi ve ona ulaşması zorlaşabiliyor. Arama motorumuz olmasına rağmen bazen vatandaşlarımızın hizmete ulaşması zorlaşabildiği için konu odaklı hizmet anlayışına döndük. Bu ne demek? Bildiğimiz üzere -aracı olabilir, evi olabilir veya çalışma hayatı olabilir- "Araçlarımız" adında bir hizmet açarak tek bir pencereden aracınızla ilgili olan bütün hizmetleri kolayca alabileceğiniz, kullanıcı arayüzleri çok kullanıcı dostu olan ekranlar hazırladık. Araçlarınızla ilgili neyi görebilirsiniz? Vergi borcundan tutun cezaya kadar, HGS, OGS geçişlerine kadar bütün Bakanlıklarımızı, 1'den fazla bakanlığımızı ilgilendirecek hizmetleri tek bir kapıda buluşturduk. Nasıl biz, şu anda kullandığımız arama motorlarında sadece bir kelimeyle hizmetlere veya aradığımız bir şeye ulaşabiliyorsa E-Devlet Kapısı'nda da konu odaklı aramayla ihtiyaçlarımızı giderebilmeyi sağladık. Bu "Araçlarımız" hizmeti açıldığı günden beri 200 milyonun üzerinde kullanıldı. Arkasından, insanların taşındıkları zaman hem aboneliklerini değiştirebildikleri hem adreslerini değiştirebildikleri, birçok hizmetin verildiği, hem İçişleri Bakanlığımızın hem Çevre Bakanlığımızın verdiği hizmetleri bir araya getiren "İkametgâhım" adlı bir hizmet oluşturduk çünkü hepimizin evi var, hepimizin taşınması gerekiyor. Bu anlamda da bu hizmetimizi Ekim 2021'de açtıktan sonra çok yüksek bir sayıda kullanılmaya başlandı. Arkasından da "Çalışma Hayatım" adında, emeklilikten tutun da ödediğiniz prim gününe kadar görebileceğiniz, bir portalden çalışma hayatınızla ilgili her şeyi yapabildiğiniz bir bütünleşik hizmeti oluşturduk. Amacımız: Bu 6 bin hizmetin hepsini vatandaşlarımızın daha fazla kullanmasını sağlamak ve aynı zamanda bu bütünleşik hizmetlerle kullanım miktarını artırmak istiyoruz.

Tabii, Sayın Başkanımız da bahsetti, pandemi döneminde yapmış olduğumuz, özellikle e-devlet altyapısını kullanmamızın faydalarını gördük. Pandemi sosyal destek ön başvurusundan ücretsiz maske başvurularına kadar, seyahat izni belgelerinden HES kodu sorgulamasına kadar birçok hizmeti E-Devlet Kapısı'ndan verdik. SGK borçlarının yapılandırılması, kısa çalışma ödeneği başvurusu, esnaf ve sanatkârlara gelir kaybı desteği... Kullanmış olduğumuz bu altyapıyla vatandaşlarımız evlerinden Covid tedbirlerine uyarak hizmetlerini alabildiler. En son olarak da Türkiye Cumhuriyeti kimlik kartı, sürücü belgesi ve pasaport başvurularına kadar, adres değişikliğine kadar her şey, nüfus ve vatandaşlıkla ilgili bütün işler dijital devlet olan E-Devlet Kapısı'ndan yapılabilir hâle geldi.

E-devletimizi 16 yaş ve üzerindeki vatandaşlarımız kullanıyor. 16 yaşına gelen vatandaşlarımıza biz bir şifre veriyoruz. Bu şifreyle beraber 16 yaş üzerindeki nüfusumuzun yüzde 88'i E-Devlet Kapısı'nı kullanıyor, şu anda penetrasyon oranımız yüzde 88. Tabii, biz buna yaş aralıklarına göre de bakıyoruz. 16-29 yaş arasındaki nüfusun yüzde 80'i kullanıyor. En fazla kullanan oran 30-44 yaş arası ve bu oranımız yüzde 97. 45-64 yaş arası nüfusumuzun yüzde 92'si kullanıyor ama biz 65 yaş

üstündeki vatandaşlarımızın E-Devlet Kapısı'nı çok kullanmadığını fark ettik ve bu oran da yüzde 74 oranında. E, bunun için de biz pandemi döneminde yeni bir proje başlattık, artık vatandaşlarımızın -eğer 65 yaş üzerindeyse ve E-Devlet Kapısı'nı hiç kullanmamışsa- biz evlerine gidiyoruz, evlerinde şifreyi veriyoruz ve böylece vatandaşlarımızın hem evlerinden çıkmamalarını sağlıyoruz hem de ufak da olsa yarım saatlik bir dijitalleşme ve dijital teknolojileri kullanma eğitimi veriyoruz. Şu zamana kadar başvuran vatandaşlarımızdan 42 bin kişiye evinde e-devlet hizmeti ve e-devlet şifresi vermiş olduk. Amacımız, bu 65 yaş üstü vatandaşlarımızın e-devlet kullanma miktarlarını artırabilmek çünkü biraz önce de bahsettiğim gibi, 30-44 yaş arasında neredeyse yüzde 97'ye varan, yüzde 100'e varan bir kullanım oranımız var. Tabii, e-devletle entegre etmenin dışında, biz vatandaşlarımızın e-devletten ne beklediklerini öğrenebilmek için altı ayda bir e-devlet üzerinden memnuniyet anketleri düzenliyoruz, bizden hangi yeni hizmetleri istediklerini soruyoruz. Bu anlamda da bu e-devlet üzerinden yapılan anketlerimizden en son çıkan rakam yüzde 95 oranında bir memnuniyet oranı oldu. Tabii, yeni hizmetler de isteniyor -bunlara açık uçlu sorularımız da var- ve bu yeni hizmetleri de E-Devlet Kapısı'na entegre etmek için çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Size, bir de kullanım oranlarından ve e-devlete giriş rakamlarından bahsetmek istiyorum. Arkada grafiğin ne kadar hızlı büyüdüğünü, özellikle Covid sürecinin hangi zamanlarda başladığını da net olarak görebiliyorsunuz. 2008 yılında açıldığımız zaman e-devlete giriş sayımız yaklaşık 5 binlerdedi yani senede 5 bin kere giriliyordu. En son 2019 yılında 1,1 milyar rakamına ulaştık, geçen sene 2,3 milyar kez e-devlet sistemine girildi. Bu sene de şu ana kadar, Kasım ayına kadar 2,7 milyar ve sene sonunda 3 milyarı bulacağız. Peki, bu 3 milyar giriş ne demek oluyor? 3 milyar kez vatandaşlarımız evlerinde oturarak 7/24 istedikleri yerden kamu hizmetlerini alabilir oldular, 3 milyar kez. Bunun bir ekonomik bir boyutu da var tabii ki çünkü niye? Tabii, bu vatandaşlarımız evlerinden çıkmadılar, oturdukları yerden yaptılar, kamu kurumlarına gitmediler ve böylece çok büyük bir ekonomik katkı olduğunu düşünüyoruz ve bu sayının da günbegün artması için çalışmalarımıza devam ediyoruz.

“Peki, e-devlet kullanıcı sayımız nasıl oldu?” diye sorarsanız; 2008 yılında 6.900 kullanıcımız vardı, yaklaşık on üç sene önce ilk kurulduğumuzda. Bu da üstel olarak artıyor her sene, şu anda 57,1 milyon kullanıcımız var. Birçok ülkenin nüfusundan daha fazla e-devlet kullanıcımız var. Bu seneki hedefimiz 55 milyondur, 57 milyonla geçtik; gelecek sene 2022'ye hedef olarak 60 milyon koyduk. Şunu da söylemek gerekiyor: Bizde 16 yaş üzerinde vatandaşlarımız e-devlet şifresi aldığı için şu anda yüzde 88 oranındayız yani 84 milyonun hepsine e-devlet şifresi vermiyoruz, sadece 16 yaş ve üzerindeki kullanıcılarımız e-devlet şifresi alabiliyorlar ve e-devleti kullanabiliyorlar ama öğrencilerimiz için, mesela EBA'yı kullanan velilerimizin kendi çocukları e-devlet üzerinden derslerine girebiliyorlar ama anne ve babaları, ebeveynleri girebiliyor bu sisteme.

Biz kendimizi uluslararası normlarla da kıyaslıyoruz. En son Birleşmiş Milletlerin yapmış olduğu E-Devlet Gelişmişlik Endeksi'nden de bahsetmek istiyorum. Bu endeks 2001 yılından beri yapılıyor ve her iki senede bir yapılıyor. Birleşmiş Milletler tarafından yapılıyor ve kamu sektörünün etkinliği ve bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı değerlendiriliyor. 2020 yılındaki E-Devlet Gelişmişlik Endeksi Çevrimiçi Hizmet Endeksi'nde Türkiye 193 ülke arasında 22'nci sırada. Bununla beraber bir de vatandaşlarımızın dijital ortamlara katılımını değerlendiren bir Birleşmiş Milletler endeksi var, bu da E-Katılım Endeksi. Burada da 193 ülke arasında 23'üncü sıradayız.

Sayın Komisyonumuzun değerli üyeleri, size biraz da verinin önemini anlatmak için bir söylemimiz var, ondan bahsetmek istiyorum. Veriniz kömür olsa bile, doğru sınıflandırıldığı, doğru işlendiği zaman elmasa dönüşebilir diyoruz. Bizim de Dijital Dönüşüm Ofisi olarak görevimiz kamunun verisini elmasa dönüştürebilmek. Arkada görmüş olduğunuz slaytlarda dünyadaki veri akışlarını net olarak

görebiliyorsunuz. 2002 yılında 100 gigabayt olan veri akışlarının, 2017 yılında 46 bin gigabayt ve 2022 yılında 150 bin gigabayt kadar ulaşması bekleniyor. Yani dijitalleşen bir dünya var ve dijitalleşen dünyadaki en önemli kaynak veri ve verinin miktarının günbegün arttığını görüyoruz.

Peki, biz kamunun verisini elmasa dönüştürmek için ne yapıyoruz? Ulusal Veri Sözlüğü Projesi başlattık. Ulusal Veri Sözlüğü Projesi'yle beraber kamu sektöründe veriye dayalı bir kültür oluşturmak amacıyla kamu kurumlarımızın tüm verilerine ilişkin standart ve tanımların yer alacağı bir sözlük bu. Bu sözlükle hedeflerimizi öncelikle kamu kurumlarının ortak bir dil oluşturması, ulusal veri envanterimizin hazırlanması ve verilerin standartlaştırılarak tekil hâle getirilmesi olarak belirtebiliriz.

Sayın Komisyon üyelerimiz, dijitalleşmeden bahsettik, dijitalleşerek ürettiğimiz şeyin veri olduğundan bahsettik. Peki, bu veriyi değere dönüştürmek için ne yapmamız gerekiyor? Günümüzdeki en önemli teknoloji, bu veriyi değere dönüştüren teknoloji yapay zekâ teknolojileri. Yapay zekâ alanında olmazsa olmazımızı ise Türkiye'nin verisinden Türkiye'ye değer üretebilmek, yerli ve milli yazılımlar geliştirerek ülkemize katkıda bulunabilmek olarak belirtebiliriz.

Peki, günümüzde çok fazla miktarda soru var “Yapay zekâ geliyor, ne olacak?” diye. Yapay zekânın belki tanımından başlamak gerekiyor bu anlamda. Yapay zekâyı temelde çok basit bir tanımla, insan gibi karar verebilen makineler veya yazılım sistemleri olarak adlandırabiliriz; çok basit bir tanım olarak. Bu yazılımlar öncelikle ve öncelikle çevreden toplanan dijital verileri işleyerek çalışıyorlar. Yapay zekâ kendi kendine bir şey öğrenemez, öncelikle onlara dijital veriyi vermeniz gerekiyor. Biz yapay zekâyı anlatırken genelde çok basit bir örnek veririz, bir bebeğe benzetiriz. Bebeğin sıcaklığı anlaması için nasıl sıcaklığa dokunması lazım, yapay zekâ teknolojilerinde de mutlaka bir veriyle eğitmeniz gerekiyor. Birazdan sizlere yapay zekâ algoritmalarının yapmış olduğu kazalardan bahsederken veri eksikliğinin ne kadar değerli olduğunu anlatacağım. Günümüzde insan gibi inisiyatif alma özelliği olmadığı için yapay zekâ herhangi bir şekilde öğrenmediği bir şeyle karşılaştığı zaman, hepimizin dijital dünyada kullandığı “mavi ekran” dediğimiz mavi ekran çıkar yani kendini kilitler, durur. Bu anlamda baktığımız zaman veri çok değerli.

“Günümüzde yapay zekâ nerelerde kullanılıyor?” dersiniz, araçlardan haberleşme sistemlerine, sağlıktan güvenliğe, cep telefonlarımızdaki sesli asistanlardan akıllı saatlere ve endüstriyel otomasyondan bankacılığa kadar birçok yerde yapay zekâ teknolojileri kullanılıyor. Peki, yapay zekâ Türkiye ve bizim için neden önemli? Yapay zekâ teknolojilerinin 2030 yılına gelindiğinde tek başına küresel ekonomiye 15 trilyon dolarlık bir ilave büyüme sağlayacağı öngörüldüğü ve önümüzdeki -şimdi hepimiz yazılımlar ve dijital teknolojiler kullanıyoruz- beş yıl içerisinde kullanılan bütün kurumsal yazılımların hepsinde mutlaka ve mutlaka yapay zekâ yer alacak, yapay zekâ unsurları yer alacak.

Yapay zekânın ekonomik açıdan baktığımız zaman iki önemli boyutu var. Birinci boyutu, yapay zekâ öncelikle iş ve üretim süreçlerinde üretkenliği artıracak. İkinci boyut ise yeni pazarlar oluşmasına sebep olacak. Günümüzde Türkiye'nin çıkarmış olduğu “Getir” adlı teknolojik firmanın en önemli kullandığı şey rota optimizasyonunda yapay zekâ teknolojileri kullanıyor. Hepimiz Getir'den sipariş verdiğimiz zaman bunun nasıl geldiğini hiç sorgulamıyoruz ama onun altında gene yapay zekâ unsurları var. Şu anda kullandığımız arama motorları, kendimiz internette aradığımız zaman çıkan sonuçların hepsi yapay zekâ teknolojileri ve yazılımlarıyla çıkıyor ortaya. Bu nedenlerle “küresel dijital dönüşümün bir sonraki dalgası” olarak adlandırabiliriz yapay zekâyı.

Sayın Komisyon üyelerimiz, değerli milletvekillerimiz; yapay zekânın can suyunun dijital veri ve küresel veri hacmi olduğunu söylemiştik. Bu can suyunu değerlendirmek bizim elimizde. Cumhuriyetimizin 100'üncü yılına, 2023 yılına doğru ilerlerken kritik teknolojilerin yerleştirilmesi bizim için çok önemli. Bu anlamda baktığımız zaman, yapay zekâ bir tercih alanı olmaktan çıkıyor.

Son bir yıl içerisinde -dijital teknolojilerin ve Covid'in de etkisiyle doğal olarak- oluşturulan toplam dijital veri son otuz yılda oluşturulan dijital veriden daha fazla ve her sene bu rakam üstel olarak artmakta yani artık daha fazla veri üretiyoruz ve bu veriyi sadece depolamakla değil, bu veriyi bir değere dönüştürmemiz gerekiyor.

Değerli Komisyon üyelerimiz, biz de bu fırsatı değere dönüştürmek adına bu yapay zekâdan üst seviyede faydalanmak adına Sanayi ve Teknoloji Bakanlığımızla beraber ve bütün paydaşlarımızla beraber Ulusal Yapay Zekâ Stratejimiz'i hazırladık. Stratejimizi dijital Türkiye vizyonumuz ve millî teknolojik hamlemiz doğrultusunda oluşturduk. Genelde biz “soft” yani dijital olarak kullanıyoruz ama sizlere bir “hard copy”sini de basılı hâlinde getirdik ama stratejimize istediğiniz zaman “web” sitemizden ulaşabilirsiniz. Vizyonumuzu da çok net bir şekilde “Müreffeh bir Türkiye için çevik ve sürdürülebilir yapay zekâ ekosistemiyle küresel ölçekte değer üretmek.” olarak belirledik. Ulusal Yapay Zekâ Stratejimiz'i 6 stratejik öncelik etrafında tasarladık. Bunlar öncelikle, biraz önce bahsettiğim gibi, insan, beceri ve altyapı. Bunların hepsini geliştirmek için de 6 tane stratejik önceliğimiz var: Yapay zekâ uzmanları yetiştirmek ve alanda istihdamı artırmak. Araştırma, girişimcilik ve yenilikçiliği desteklemek. Nasıl oyun sektöründe “unicorn”lar çıkardıysak, sonra da elektronik ticaret alanında “unicorn”lar ve “decacorn”lar çıkardıysak bundan sonraki hedefimiz de Türkiye'deki veriyi kullanarak yapay zekâda da “unicorn”lar ve “decacorn”lar çıkarmak. Kaliteli veriye ve teknik altyapıya erişim stratejilerimizden ve önceliklerimizden bir tanesi; sosyal ve ekonomik uyumu hızlandırmak, uluslararası düzeyde iş birliklerini güçlendirmek. Çünkü yapay zekâ, dünyada küresel anlamda beraber çalışılması gereken bir konu ve en önemli şeylerden birisi de yapısal ve iş gücü dönüşümünü hızlandırmak.

Bu stratejik öncelikler kapsamında 24 tane amaç belirledik ve 119 tedbir belirlendi; kurumlara, sorumlulara bildirildi ve çalışmalar başladı.

Koyduğumuz 2025 hedefine baktığımız zaman da hayata geçireceğimiz bu 119 tedbirle beraber 2025 yılına geldiğimizde yapay zekânın gayrisafi yurt içi hasılaya katkısının tek başına yüzde 5'e çıkarılmasını hedefliyoruz. Yapay zekâ gayrisafi yurt içi hasılamızın yüzde 5'ini karşılayacak ve aynı zamanda 2025 yılına geldiğimizde yapay zekâ alanında 50 bin kişiye istihdam çıkarmak istiyoruz, 50 bin yapay zekâ uzmanı yetiştireceğiz. Bu anlamda da lisansüstü mezun sayımızı 10 bine çıkarmayı ve uluslararası yapay zekâ endekslerinde de ilk 20 ülke arasına girmeyi hedeflemekteyiz.

Size “yapay zekâ” deyince hep günümüzde karşımıza çıkan bir konudan da bahsetmek istiyorum. Yapay zekâ sadece teknoloji konusu değildir, yapay zekâ bir etik ve hukuk konusudur. Şu anda görmüş olduğunuz ekran yapay zekâyla çalışan bir arabanın gördüğü kamera. Şimdi bu kamerada hız işaretini siz belki 35 olarak çok netçe görüyorsunuz ama “3”ü biraz büyütürseniz bu araç bunu 85 olarak algılıyor. Şimdi, yapay zekâ bir araçla siz otonom sürüş yaparken gittiğiniz bu yolda 85 hızla giderken trafik cezası yerseniz bunun sorumlusu kim olacak?

İkinci bir konu da -en önemli şeylerden birisi- yapay zekâ teknolojilerinin sosyal ve ekonomik hayatta yaygınlaştırılmasıyla ortaya çıkacak hukuki ve etik sorunları tespit edebilmek. Çünkü hayatımıza yeni girmiş bir teknoloji ve bir sonraki videoyu da izlerseniz... Bu, Çin'de gerçekleşmiş bir olay. Dünyanın en teknolojik araçlarından biri, yolun 2 şeridini kaplayan bir aracı tanımlayamıyor çünkü yapay zekâ eğitilirken sadece ve sadece araçların tek şeritte olabileceği anlaşılmış ve tek şeritte olan veri. Gördüğünüz gibi, etrafında çok...

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – O araçta kimse var mıymış?

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Varmış ama ölümlü bir kaza olmamış ama alet, gördüğünüz üzere, hiç durmuyor, hiç frene de basmıyor çünkü aracın verilen veri seti... Bakın, etrafında çok eski araçlar olmasına rağmen insan kontrolünde rahatça yolunu çevirebiliyor ama 2 şeritli bir aracın olacağı yapay zekâya öğretilmemiş ama araç yan yatınca 2 şeridi kapladığı için sistem tamamen onu algılamıyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Sayın Başkan, bir şey diyeceğim; yolda da yürüten biri vardı, onu da görmedi herhâlde; yavaşlamıyor tek şeritte.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Yavaşlamıyor.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Bakın, şuradan geliyor. O yolda da biri var, ona rağmen yavaşlamıyor.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – O beyaz araba, otonom sürüşle gelen bir araba ve gördüğünüz...

ZAFER IŞIK (Bursa) – Aracın şoförü “Dur.” diyor.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Evet, aracın şoförü esasında “Dur.” diyor.

Şimdi, bu alanda ikinci bir konu da ne yazık ki...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) – Onu algılasa yine yavaşlaması lazım tek şeritte.

Pardon, buyurun, devam edin.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – İkinci konumuz da... Bu, ölümlü bir kaza. Bu da test edilme aşamasında olan bir ışıklandırmadan dolayı bir bisikletin sadece yarısı görüldüğü için onu insan olarak algılamıyor. Burada da tabii, güvenlik şoförü olaya dikkat edemiyor ve ani bir olay olunca ağzı açık kalıyor. Peki, buradaki ölümlü kazada, yapay zekâyla çalışan bir...

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Zaten telefonuna bakıyordu muhtemelen sürücü öyle olunca fark etmedi.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Şimdi, burada, dünyada sorulması gereken sorularımız var: Sizce bu tür olaylarda suçlu kim? Algoritmayı üreten mühendis mi, algoritmanın kendisi mi; veriyi toplayan ve doğru etiketlemeyen, üretimi yapan şirket mi veya siz misiniz veya gerçekten o aleti alan kullanıcı mı? Şimdi, bu soruyu sordüğümüz zaman ikinci bir konu da aklımıza geliyor: Peki, eğer geliştirilen bu yapay zekâ sistemi başka bir ülkede geliştirilirse hangi ülkenin normlarına göre yargılayacağız?

ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Şimdi, hukuki açıdan bakarsak bununla ilgili düşüncelerimizi biraz sonra açıklarız.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Evet, hatta çok tartışmalı oluyor bu...

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Ama günümüzün en güncel konusu olduğu için yapay zekâyı geliştirmekten daha çok...

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Örnekleri çok iyi seçmişsiniz, tebrik ediyorum.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Peki, biz Türkiye olarak, Dijital Dönüşüm Ofisi olarak yapay zekâda neler yapıyoruz? Türkiye’de birçok yapay zekâ projesi yapıyoruz ama biz de yapay zekâda proje geliştirmek için birkaç tane üniversitemizle

beraber çalışmalar yapıyoruz. Bu projelerin birinden bahsetmek istiyorum. Buna, Ankara’da olduğumuz için ve Gazi Üniversitesiyle yapmış olduğumuz bir proje olduğu için “Türk Beyin Projesi” diyoruz. Türk Beyin Projesi, bizim, kamu kurumlarına yapay zekâyla projeler gerçekleştirebileceklerini ve veriden değer üretebileceklerini göstermek için bir farkındalık projesiydi. Bu projede MR verilerini toplayarak, MR verilerini yapay zekâ algoritmalarıyla destekleyerek bir karar destek sistemi oluşturduk. “Niye sağlık verisini kullandık?” dersiniz... OECD rakamlarından bahsetmek istiyorum size. OECD ülkelerinde her yıl ortalama bin kişiye 52 MR çekiliyor. “Peki, Türkiye’de bu rakam nedir?” diye sorarsanız, Türkiye’de her bin kişi için 119 MR çekiliyor yani Türkiye, OECD ülkeleri arasında kişi başı en fazla MR tetkiki yapılan ülke. Bu anlamda baktığımız zaman, biz bu MR verilerini sadece depolamak değil, bu MR verilerinden vatandaşımızın faydasına olan bir karar destek sistemi hazırlamak istedik ve bununla birlikte Gazi Üniversitesiyle bir proje gerçekleştirdik. Bu projenin amacı, kesinlikle ve kesinlikle sağlık personelimizin yerini almak değil, onların işlerini kolaylaştırmak, bir karar destek sistemi kurabilmektir. Türk Beyin Projesi’nin esas amacı, çekilen MR’lardan oluşan verilerle bir yapay zekâ sistemi oluşturarak anomalileri çok hızlı bir şekilde belirleyen bir sistem kurabilmektir. Şu anda bu sistemimiz Gazi Üniversitesinde aktif olarak çalışıyor. Sistemimiz şöyle çalışıyor: Eğer sistem beş saniye içinde bir anomali anlarsa doktorun önüne bir mesaj düşüyor “Bu hastamız acildir, lütfen bakın.” diye çünkü radyologlarımızın bakabilecekleri günlük MR görüntü sayısı belli; bu, önceliklendirme. Bakın, tekrar söylüyorum: Biz doktorların yerini almayacağız. Karar destek sistemiyle yapay zekâ teknolojisinin insana nasıl dokunduğunu... Çünkü bizim stratejimizde insan odaklı bir yapay zekâ var, teknolojiyi sadece teknoloji olsun diye değil, insanımıza dokunacak şekilde geliştirmemiz gerekiyor. Geçen gece saat ikide bir vatandaşımızın beyin MR’ı çekildi. Tabii, biliyorsunuz, gece daha rahat oluyor diye vatandaşlarımız gece çektiyor. Vatandaşımızı taksiye biner binmez -sistemimiz “alert” verdiği için- doktorumuz aradı ve acile aldık. Eğer sabaha kadar evinde otursaydı vatandaşımızın sağlık problemleri yaşayacağı söylendi. Bu anlamda, bu bizim için bir örnek proje. Gazi Üniversitesine şu anda gittiğiniz, beyin MR’ı çektiğiniz zaman doktorunuzun önündeki yapay zekâ algoritmaları karar destek sisteminizde yorumu... Bakın, bu bir yorum çünkü bir de şöyle bir durum var: İnsanımızda ve dünyada yapay zekâyı güven konusunda etik boyuttan sonra da hâlâ biraz sorunlar var. Biz yapay zekâyı mı güveniriz hâlâ, bir doktorun vermiş olduğu karara mı? Bu anlamda da bu ikisi arasında bir denge oluşması gerekiyor. Yapay zeka “Tümör var.” dediği zaman, doktor “Yok.” dediği zaman doktorun dediğine daha çok inanıyoruz. Tabii, bu, gelecek nesillerde daha çok geliştirilerek daha iyi kararlar verebilecek sistemlere doğru gidecek ama biz bu projeyi örnek olsun diye Türkiye’nin birçok sağlık biriminde ve ilinde genişletmek istiyoruz. Dediğim gibi, sadece ve sadece bir karar destek sistemi ve doktorlarımızın işini kolaylaştıracak.

Şimdi, dijitalleşmeden bahsettik, veri üretiminden bahsettik ve veriyi değere dönüştürmek için yapay zekâdan bahsettik ama olmazsa olmazımız, bu oluşturulan verinin korunması. Verinin korunması dediğimiz zaman da aklımıza siber güvenlik geliyor. Tabii, şuna bakılabilir: Dünya Ekonomik Forumu’nun bir raporu vardı, 2020 yılında çıktı. Dünyadaki riskleri belirlendiği zaman, siber saldırı riski, dünyada en öndeki risk şu anda. Siber saldırı; dünyadaki diğer, nükleer saldırıdan, savaştan daha önemli bir risk olarak gündemimizde. Tabii, asla bizim başımıza gelmeyeceğine inanmak kadar kolay bir yol da yok ama böyle bir durum yok. Dünya üzerinde siber saldırıya uğramayan ve “hack”lenmeyen ülke, kurum veya büyük bir şirket bulunmuyor; siber saldırıya mutlaka herkes maruz kalıyor. Tabii, burada, geçmişte, eskiden daha sade ve basit siber saldırılar yapılırken günümüzde siber saldırıların hem içeriği hem de yetkinliği artmış durumda ve devletler düzeyinde de siber saldırılar yapılmaya başlandı. Bu işte artık kara, hava, deniz ve uzaydan sonra beşinci savaş ortamının siber uzay olduğu anlamına geliyor. Üstelik bu yeni savaş ortamında kilometrelerce uzaktan, daha az kaynakla ve daha

az riskle, daha kısa zamanda, daha fazla saldırı yapmak da mümkün. Artık günümüzde akıllanan ve dijitalleşen şehirlerle birlikte, bir şehrin altyapısını ele geçirmek daha da kolaylaşmaya başladı. Bu anlamda, siber güvenlik, vatan sınırlarımızı koruduğumuz gibi korunması gereken, siber vatanımızı korumamız gereken bir unsur.

Şüphesiz, dünyanın hiçbir yerinde yüzde 100 güvenlikten bahsetmek mümkün değil. Son zamanlarda dünyanın en büyük dijital platformları bile “hack”lendi veya siber saldırıya maruz kaldı ama günümüzdeki yeni konsept, bu siber saldırılara karşı mukavemetimizin artırılması ve aynı zamanda hızlı bir şekilde tedbir alarak bunun zararının minimize edilmesi. Size eğer birisi “Siber saldırıya karşı sizi yüzde 100 koruyorum.” derse doğru bir şey söylemiyor çünkü çok dinamik bir ortam ve siber saldırıların şekli ve şemali her gün değiştiği için amacımız, hızlı bir şekilde reaksiyon vererek tedbirleri alabilmek. Bu anlamda, siber güvenliğin olgunluğunu oluşturabilmek için 5 tane ana yapımız var; organizasyon yapısından yasal düzenlemeye, teknolojiye, insana ve iş birliğine kadar. Çünkü siber saldırıların genelde bulaşıcı bir özelliği vardır. Bir yere yapılan siber saldırı, birkaç gün sonra başka bir kuruma doğru da yapılabildiği için iş birliğinin çok önemli olduğunu... Ve en önemli şeylerden birisi de çok teknolojik bir unsur olmasına rağmen dönüp dolaşıp gelinen konu, insan. Dijital Dönüşüm Ofisimiz de bu 5 boyuta yönelik çalışmalar yapıyor.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Başkanım, çok kısa bir soru soracağım. Siber saldırının temel mantığı, internet üzerinden bir yazılımın veya bir yama yazılımının mevcut kurumsal yazılımın içine yerleştirilmesiyle birlikte onun işleyişini mi aksatıyor, yoksa bilgi mi alıyor oradan? Bulaşıcılığı nasıl gerçekleşiyor, kendisini nasıl saklıyor ve nasıl fark ediyoruz?

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Şöyle bir durum var: Öncelikle, bunlara biz “malware” diyoruz. Şöyle bir şey oluyor: Genelde siber saldırıların yüzde 85’i insan kaynaklıdır, insanların yapmış olduğu zafiyetlerdir. Öncelikle, bir kurumu ele geçirmek istiyorsanız o kurumun çalışanlarından birisinin, yetkili bir çalışanın kullanıcı adı ve şifresini veya bilgilerini ele geçiriyorsunuz. Bir siber saldırı yapmadan önce ilk aşaması, altı ay boyunca sosyal mühendislikle o firmanın, o kurumun çalışanlarını incelemektir. Önce bilgi toplarsınız, o bilgiyi topladıktan sonra bir tane hedef belirlersiniz ama bakın, yazılımı değil, öncelikle kişiyi çünkü öncelikle içeri girmeniz lazım. Dışarıdan güvenlik duvarlarını geçerek uzaktan bir yazılım kurma imkânınız yoktur. Bunu nasıl yaparsınız? O kullanıcı adının sosyal medyasına mesaj atarsınız -buna “oltalama saldırısı” deriz- oltalarsınız ve o kullanıcı, eliyle, bile bile şifresini ve kullanıcı adını size verir. Ondan sonra, siz sisteme girdikten sonra “zıplama” dediğimiz sunucular arasında “privilege escalation” dediğimiz kendi yetkinizi yükseltmeye başlarsınız. Siz kullanıcısınız ve kurum içindesiniz, ele geçirildiniz. Sizin tanıdığınız bir dostunuza, gene kurum içinde çalışana başka bir yazılım atarsınız, belki bir bilgi notudur o ama o bilgi notunun içine bir yazılım “malware” koyarsınız. O bilgi notunu açıp “Benim arkadaşım bana bilgi notu gönderdi.” dersiniz. O bilgi notunu açtığınız zaman bir zararlı yazılım sizin bilgisayarınıza girmiş olur. Sonra sizin hesabınız ele geçirilir ve böyle böyle en üst seviyede yetkilendirmiş kişinin hesabına kadar erişildikten sonra, zararlı yazılım uyuyacak bir şekilde sisteme, sunucuların içine konur. Zararlı yazımların çok hızlı fark edilmesinin en büyük sebepleri akıllı zararlı yazılımlar kendilerini normal trafik gibi hissettirirler, normal e-mail trafiği gibi. Size sanki e-mail atıyormuş gibi o zararlı bilgileri kaçırlar mesela. Ondan dolayı takip edilmesi çok zordur.

Biz bunları nasıl yapıyoruz? Yapay zekâ teknolojilerini de kullanarak “anomaly detection” dediğimiz yani anormallikler... Mesela, normalde insanlarımız, gece saat 12 ile sabah 8 arasında uyurlar ama gece vakti bir e-mailiniz veya bir hareketliliğiniz olduğu zaman biz deriz ki: “Bu çalışanımız

uyuması gerekirken niye bu hareketliliği yaptı?” Ve ondan dolayı takipte oraya bir başlarız ve çorap söküğü gibi gelir. Ama günümüzde yapılan saldırıların en başlama noktası biraz önce bahsettiğim gibi, kişilerin kişisel verilerini veya şifre ve kullanıcı adlarını ele geçirmekle başlıyor.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – Teşekkür ediyorum.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANIALİ TAHA KOÇ – Şimdi tekrar bu konuya gelirsek, Sayın Vekilimizin de sorduğu gibi saldırının birçoğu öncelikle sosyal mühendislik teknikleri kullanılarak yapılıyor ve şunu unutmamamız gerekiyor: Siber güvenliğin en zayıf halkasının insan olduğunu unutmamalıyız. Zincirin diğer halkalarını ne kadar geliştirsek geliştirelim, en zayıf halkayı güçlendirmeden siber güvenlikte başarılı olamayız. Bu halkayı güçlendirmenin yolu da siber güvenlik bilincine sahip bireyler yetiştirmekten geçiyor.

Siz buraya gelmeden önce, büyük ihtimal, sabah evinizden çıktınız cep telefonunuza baktınız, internete bağlı; sonra belki evinizde akıllı bir sayaç var elektrik ve suyunuz internete bağlı; çıkarken belki bir çay, kahve içmek için bir yere uğradınız, orada pos cihazı internete bağlı; oradan çıkarken orada bir güvenlik kamerası vardı, o internete bağlı; yolda giderken kameralar vardı, o internete bağlı. Günlük ortalama bir insanın internete bağlı nesnelerle yaşadığı bir ortamda bu yeni teknolojiyi... Arabanıza bindiniz, büyük ihtimal arabanız da internete bağlı. Bu arabalara ve bu teknolojiye sahip olurken harcadığı eforu, bu arabaların ve bu teknolojik aletlerin siber güvenliğinin farkındalığı anlamında yeteri kadar ona önem vermediğimiz...

Şunu söyleyebilirim mesela: Türkiye’de en fazla “hack”lenen şeylerin çocuk, bebek kameraları olduğunu, bebek monitör kameraları... Çünkü çok ucuz olduğu için ve çok kolay kullanımı olduğu için Türkiye’de en fazla “hack”lenen şey -hepimizin de çocuğu var- bebek kameraları. Şimdi, bu bebek kameralarının olmasının sebebi insanlarımızın bunun çok önemli olmadığı... İşte “Evimden çocuğumu göreyim, kreşteki çocuğumu göreyim.” diye ama şunu unutmamamız gerekiyor: Siber güvenliğin bir maliyeti var. En ucuz aleti aldığımız zaman... Nasıl arabada yol güvenliği için en yüksek güvenli bir araba alıyorsak siber güvenlik ürünlerinde veya aldığımız ürünlerde de siber güvenliğin önemli bir yer tutması gerektiğini söyleyebiliriz.

Biz de kamunun siber güvenliğini arttırmak için 2019 yılında bilgi ve iletişim güvenliği tedbirlerini içeren bir genelge yayınladık Sayın Cumhurbaşkanımızın imzasıyla. Burada 21 tedbir yer alıyor. Ülkemizin verisinin ülkemizde kalması en önemli mantık veya konseptlerimizden. Veri mahremiyetine dikkat edilmesi, özellikle gizlilik derecede bilgilerin sosyal medya ve haberleşme uygulamaları üzerinden paylaşılmaması ve yerli ve millî çözümler üretilmesi konusunda ana başlıkları olan bir genelge. Bu, kamu kurumlarının uyması gereken genelge.

Bu genelgede bize bir görev verildi. Masalarınızda da olan, bu genelgeyi açan... Çünkü 21 tane ana maddenin dışında kurumlarımızın bunu nasıl yapacaklarını anlamaları gerekiyordu. Bu anlamda da biz Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberi yayınladık, bu bir rehber. Bütününü inceleme fırsatı bulursanız; kamu kurumlarının A’dan Z’ye bilgi ve teknolojik ürünlerinin hepsinin nasıl denetleneceğini, nasıl güvenli hâle getirileceğini yazan bir belge. Tabii, bu canlı bir belge, sürekli yeni versiyonlarını oluşturuyoruz ve bunu uygulayabilmek için en önemli şeylerden biri rehberin olması değil, rehberin denetlenebilmesi de bizim için çok önemli. Rehberini denetlenmesi için de bir Bilgi ve İletişim Güvenliği Denetim Rehberi çıkardık çünkü neyin olacağını söylemekten daha çok neyin yapıp yapılmadığını kontrol etmek daha önemli. Bu rehberde biz neyin olması gerektiğini söyledik, Denetim Rehberi’nde de nasıl denetleyeceğimizi anlattık. Bu 2 çalışmayla beraber, biz Bilgi ve İletişim Güvenliği Rehberi’yle ve yeni Ulusal Siber Güvenlik Stratejisi ve Eylem Planı’mızla beraber artık Türkiye’mizin, ülkemizin siber saldırılara karşı mukavemetinin artırılacağını söyleyebiliriz.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Taha Başkan...

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Çok az kaldı, hemen bitiriyorum Sayın Başkanım. İki üç tane slaytım kaldı, hemen hızlıca topluyorum; biraz uzattım.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Konu çok önemli fakat hemen özetleyerek geçelim. Soru cevapta da bir kısmını şey ederiz.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Tamam.

“İnsan” dedik, insanlığın dışında, farkındalık yaratmak dışında bizim siber güvenlik alanında uzman... Biz artık onlara “hacker” demiyoruz “siber kahraman” diyoruz ve 81 İlde 81 Siber Kahraman projesi başlattık. Her ilimizden 1 siber kahraman yetiştirmek istiyoruz çünkü bizim için, sınırlarımızı korudukları gibi, onlar siber vatanımızı koruyan birer kahraman. O anlamda baktığımız için de o çalışmalarımız güzel gidiyor. Bunların içinde, gerekli olduğu kadar, CTF yarışmaları -“CTF” dediğimiz- HackZeugma, Hackİstanbul gibi yarışmalar yapıyoruz. Zeugma olmasının sebebi, yarışma Gaziantep’te olduğu için ismini “HackZeugma” koyduk ve bu yarışmalarla siber güvenlik farkındalığını arttırmak istiyoruz.

Siber güvenliğin önemli şeylerinden biri de yazılım öğrenme. Biz her 23 Nisanda, 23 Nisan Ulusa Egemenlik ve Çocuk Bayramı’mızda çocuklarımızla beraber, hep beraber “python” öğreniyoruz. 5’inci, 6’ncı, 7’nci ve 8’inci sınıftaki öğrencilerimize bugüne özel yaptık bunu. Biz koltuklara oturmak yerine, yan yana oturup “python” öğreniyoruz. Çünkü “python” geleceğinin dili eğer siber güvenlik ve yapay zekâ çalışacaksanız... Tabii, ben “python” diyorum ama “piton” diye de okuyan var, daha o konuda bir konsensüs yok. Bu en basit yazılım dillerinden biri ama gerçekten ismi o piton yılanından geliyor ona benzediği için.

Çocuklarımızın yarınlarını üretmek için de eğitime çok önem veriyoruz ve geçen sene 1,5 milyon katıldı. Farkındalığı arttırmak için siber zekâ yarışmaları düzenliyoruz. İlkokul, ortaokul ve lise öğrencilerine özel olarak ayrı ayrı yarışmalar. Geçen sene 1,5 milyon katıldı, bu sene de şu anda bu ay yapıyoruz. İlkokul kısmı bitti, ortaokul ve lise gidiyor. Çok büyük bir farkındalık oluşturuyoruz. Bu projemiz de Azerbaycan tarafından çok beğenildi. Bir ay sonra dilini değiştirerek, bazı soruları değiştirerek Azerbaycan’da da uygulayacağız.

Peki, bizim için en önemli şeylerden biri: Artık siber güvenlik konusu üniversite ve üniversite sonrası yapılacak bir konu olmadığı için Türkiye’de bir ilke başlattık. İlk başladığımız şeylerden biri de Türkiye’nin ilk siber güvenlik meslek lisesini açtık. İstanbul Teknopark’ta Millî Eğitim Bakanlığımızla beraber siber güvenlik meslek lisemizi açmış olduk. Bu meslek lisemize sizleri davet ediyoruz çünkü Teknopark’ın içinde. Öğrencilerimiz sınıftan çıktıkları zaman sağlarında, sollarında “startup” firmalar var. Öğlen yemeklerini kafeteryada “startup”taki mühendis arkadaşlarla yiyorlar. 30 kişilik bir kontenjan koyduk çünkü bu bir pilot proje, öncelikle içeriğin ve mevzuatın, derslerin oluşturulması lazım. Bizim arkadaşlarımız, ekibimiz derslere çok destek oluyor. Bir senesi İngilizce ve üç sene siber güvenlik meslek lisesi. Bu arkadaşlar bizim gelecekteki siber kahramanlarımız olacak. Şunu da söyleyebilirim: Meslek lisesi olmasına rağmen yüzde 1’lik dilimden aldı yani fen lisesine gidebilecek öğrencilerimizi Türkiye’nin değişik yerlerinden İstanbul Teknopark’a getirdik, hepsinin önüne çok güzel bilgisayarlar koyduk. Bunlar bizim inşallah geleceğimizin siber kahramanları olacak.

Sayın Komisyon üyelerimiz, Sayın Başkanım; dediğim gibi biz dijital dönüşüm olarak 2023 hedeflerine doğru giderken öncelikle dijital becerilerimizi ve etkinliklerimizi geliştirmesi için ülkemizde birçok çalışmalar gerçekleştiriyoruz ve bu önemli çalışmalarımızı sizlerle beraber, bütün paydaşlarımızla beraber devam ettiriyoruz.

Hepinizi beni dinlediğiniz için saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Biz çok teşekkür ederiz.

Gerçekten çok doyurucu, çok nitelikli bir sunumdu. Ben kendi şahsım adına çok yeni şeyler öğrendim ve aslında Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu yasa yapma süreci içerisinde ne kadar hayata dair, Türkiye’nin geleceğine dair konuları ıskaladığımızı ya da ihmal ettiğimizi böylece gördük. Bir anlamda da mutlu oldum. Biz kendi gündemimizle, işlerimizle uğraşırken Türkiye’de böylesine nitelikli çalışmaların olmasını, doğrusu, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak gururla izledim.

En sondan başlayayım; bu siber meslek lisesi çok çok önemli, ben bunu çok çok önemsedim. İkincisi: 65 yaş üstü insanlara dijital okuryazarlık meselesi, Türkiye’de devlet vatandaş dizgesinin aslında paradigma düzeyinde ne kadar değiştiğinin çok önemli göstergesiydi. Algoritma uygulamasıyla, yapay zekâ uygulamasıyla akıllı araçların akıllı yollarda kazalara karışması ve dolayısıyla Ali Taha Bey’in sorduğu sorular ontolojik sorular. Bu sorular sadece Türkiye’nin cevaplamakta zorlandığı sorular değil, dünyanın cevaplamakta zorlandığı sorular. Burada hangi hukuka uyulacak, suç kimde ve muhatap kim olacak soruları...

Son olarak şunu belirtmek isterim: Bütün bu konuşulanlardan çıkarttığım bir kavram seti oldu. Bunları sizlerle paylaşmak istiyorum: “Yapay zekâ”, “siber faşizm”, “siber vatan”, “siber güvenlik”, “ırkçılık”, “şiddet”, “nefret dili”, “ötekileştirme”, “veri güvenliği”, “dijital mühendislik”, “yerli teknolojilerin kullanılması”, “siber güvenlik”, “e-devletin dönüşümü”, “dijital Türkiye” ve en sonunda, özellikle bu çocuk kameraları üstünden çocuklarımızın korunması meselesi, bizim için çok yeni bir kavram setiyle karşı karşıya olduğumuzu da ortaya koydu.

Sunumu rica ediyoruz. Bu çok doyurucu bir sunum; keşke herkes bu sunumları alsa. Siz de gidip mesela siyasi partilere anlatın Türkiye’deki bu dönüşüm meselesini çünkü bu politik bir mesele değil, Türkiye’nin geleceğini ilgilendiren ve “dijital Türkiye” kavramı bağlamında bunlar çok nitelikli çalışmalar. Ben gerçekten çok beğendim, teşekkür ediyorum.

Şimdi sorulara geçiyoruz. Soruları üçer üçer -daha önce de yaptık, geçen hafta arkadaşlar da uyarmışlardı- 3 soru alacağız, 3 cevap alacağız.

Değerli milletvekillerim, bu arada şu açıklamayı da yapmak isterim: Biliyorsunuz, bize Facebook ve Instagram gelmişti, onlara sorular sorduk, çok önemli sorulardı. Sorular o kadar önemli ki henüz arkadaşların bu önemli sorulara cevap vermesi konusunda bir gelişme olmadı, bekliyoruz; o soruların hepsinin cevabını Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak, Komisyon olarak takip edeceğiz.

Ben, toplantımıza sonradan gelen çok değerli İbrahim Ethem Vekilime, çok değerli Zeynep Hanım’a, çok değerli Ahmet Vekilime de teşekkür ediyorum, iyi ki varsınız arkadaşlar, sağ olun.

Şimdi Abdullah Bey’e sözü veriyorum.

Buyurun.

ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Açılmadı.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Abdullah Bey, bir daha basın.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) – “Hack”lendik mi acaba?

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Dijital dönüşümün toplantısında dijital kriz. (Gülüşmeler)

Buyurun.

ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli üyeler, değerli milletvekilleri, Saygıdeğer Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı ve heyeti; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, ben Başkandan bu sözü alıp ondan sonra devam edeyim: Sadece üçer soru mu soracağız, yoksa birkaç soru var...

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Yok, yok, hayır, 3 soru. Siz soru soracaksınız, Ahmet Bey...

AHMET BÜYÜKGÜMÜŞ (Yalova) – 3 kişi soru soracak diye anladım ben.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – 3 soru alacağız...

AHMET BÜYÜKGÜMÜŞ (Yalova) – Sonra 3 tane daha alacağız.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Evet. Yani bir kişi 5 tane de soru sorabilir.

ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Öncelikle çok teşekkür ediyorum, çok verimli bir toplantı ve sunum oldu ve gerçekten de birçok kurum ve kuruluşa bu yönde bir sunumun yapılması gerektiğine ben de inanıyorum.

Özellikle dijitalleşme süreciyle ilgili, artık dünyanın ne kadar küçük olduğunu da küçüldüğünü de hep beraber yaşıyoruz.

Benim 2-3 tane sorum var.

Birinci sorum şu: Bu e-devlet eğitimiyle ilgili, özellikle belli bir yaş grubu ve üstü olan vatandaşlarımıza ilişkin bu eğitimle ilgili altyapı ne durumdadır yani 81 ile ve ilçelere, köylere eğitim verebilecek bir altyapımız var mı, bu yönde bir donanım söz konusu mu ve özellikle bununla ilgili bir mevzuat söz konusu mu? Yani kişinin talep etmesi hâlinde, elimizdeki imkanlar çerçevesinde gidip eğitim verebiliyoruz ama bunu biraz da kamu açısından zorunlu hâle getirebilecek bir mevzuat söz konusu mu?

İkinci sorum şu: Özellikle e-devlet kullanma yaşının 16 yaşa kadar indiğini biraz önce siz kendiniz de söylediniz, şifre verdiğinizizi söylüyorsunuz. Bunu hukuki ehliyetle denkleştirme gibi bir çalışmanız var mı? Yani şunu söylüyorum ben: Rüşt yaşı 18 yaş ama dijital yaş 16 yaşa inmiş durumda, hatta daha aşağı yaşlara inmiş durumda. Bununla ilgili yasal bir çalışma var mı, bununla ilgili bir mevzuat söz konusu olacak mı?

Bir diğer sorum şu: Bu internet geçiş noktalarının oluşturulması, özellikle internet geçiş üstünlüğünün bu siber saldırılarda çok önemli bir aşama ve çok önemli bir oluşum olması nedeniyle, buna ilişkin olarak sadece ülkenin belli bölgelerinde değil, tümüne yayılacak şekilde bir yatırım yapma çalışmanız var mı?

Birkaç sorum daha var, bitireceğim Sayın Başkan.

Özellikle yapay zekâyla ilgili, gayrisafi yurt içi hasıladan Türkiye'nin mevcut olan konumu itibarıyla, burada üst sıralarda olan ülkelerin hangi ülkeler olduğu ve Türkiye'de özellikle bu yapay zekâyla ilgili istihdama ilişkin bir çalışmanın ne düzeyde olduğunu... Biraz önce belirttiniz ama bu çok önemli bir şey. Özellikle, insanların kafasında yapay zekâ geldikten sonra, bu yaygınlaştıktan sonra büyük bir işsizlik ordusuyla karşı karşıya kalacağımıza ilişkin birtakım çekinceler var. Sormak istediğim husus özellikle bununla ilgili.

Bir diğer sorum şu: Bu yapay zekânın yaygınlaşması neticesinde -biraz önce bir video gösterdiniz- özellik sorumluluk açısından, hukuk fakültelerinde özellikle bu sorumlulukla ilgili bir bölümün açılması ve bu hususun eğitim sürecinde dikkate alınmasına ilişkin bir çalışma söz konusu mu?

Benim sorularım şimdilik bu kadar olsun.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Teşekkür ederim Abdullah Vekilim.

Şimdi sözü Ahmet Bey’e vereceğim.

Tabii, burada hepimizin fark ettiği, adını koymadan gördüğümüz bir problemle karşı karşıyayız; bireyi devlet karşısında eşitleyen bir teknolojik ve dijital dönüşüm yaşanırken bireyi makine karşısında rehin alan bir süreç sanki var gibi. Buna da dikkatinizi çekmek isterim.

Ahmet Başkanım, buyurun.

AHMET BÜYÜKGÜMÜŞ (Yalova) – Kıymetli Başkanım, çok teşekkür ediyoruz bu kapsamlı değerlendirmeler için.

Benim hakikaten, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi dönüşümünde oluşan, en değerli gördüğüm kurumlarımızdan biri Dijital Dönüşüm Ofisi. Çok dinamik, kamu, özel sektör, sivil toplum gibi geniş bir paydaş topluluğuyla dijital dünyada Türkiye’nin kazanımlarını artıracak, kabiliyetlerini geliştirecek önemli çalışmalara imza atıyor kurulduğu ilk günden bu yana. Bunun ülkemiz adına çok önemli bir değer olduğunu düşünüyorum.

Benim üzerinde durmak istediğim nokta şu: Geçenlerde bir çalışma için böyle bir veri seti aradım. Bu yapay zekâ ve “IoT”yle alakalı çok güzel çalışmalar var, birini siz anlattınız. Özellikle kamu projelerinin genel etkinliğini, gelişimini, nerelerde yoğunlaştığını görebildiğimiz bir ortak çalışma olursa -yani siz, TÜBİTAK falan vesaire bir şey olabilir- hem sosyal bilim olarak bunlar üzerinde düşünen kişiler hem de o yapay zekâ uygulamalarını düşünerek başka işler geliştirecek kullanıcılar için çok yararlı olabilir. Böyle bir atlasın elimizde olması çok verimli iş olabilir.

Ben özellikle bu “siber kahramanlar” bakış açınızı çok beğeniyorum, oradaki çalışmaları da ilgiyle takip ediyorum.

Ayrıca, tüm bu işlerin ortasında -Başkanımız aslında çok güzel bir şey söyledi- bizim odağımızda insan olmalı yani gerek yapay zekâ stratejisini oluştururken merkeze koyduğunuz insan... Yine siber güvenlikle ilgili olarak da şöyle bir yanılsama var: Sanki makineleri koruyacakmışız, orada oluşan yapay zekâları ya da yazılımları koruyacakmışız gibi bir bakış açısı var. Bizim görevimiz, bütün yaptığımız her şey insan için. Bu bakış açınızı da çok değerli buluyorum.

Yine, bunun kapsamında şöyle bir çalışma olabilir: Ben ve Zeynep Hanım, Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesinde de görev yapıyoruz ve hukuk normları bakımından orada çok zengin tartışmalar oluyor, parlamentolara yapacakları bu konularla ilgili rehberler açıklayacaklar. Aynı zamanda, akademik dünyada da çok değerli işler var; aynı “siber kahramanlar” meselesinde olduğu gibi, yapay zekâ dönüşümüyle ilgili olduğu gibi. Mesela, burada koyduğunuz örnek “case”ler çok değerli yani onu bir yasa yapıcının ya da sosyal bilimcinin, hukukçunun o “case”leri ortaya çıkarması da güç. O yüzden, bir hukuk ve sosyal bilim laboratuvarı olsa Dijital Dönüşüm Ofisi bünyesinde ve bu işi fiiliyatta uygulayan, stratejisini oluşturanlar ile zaman zaman bizim gibi yasa yapıcılar, akademisyenler serbest, böyle toplantılarda bir araya gelsek ve böyle hukuki olayları değerlendirip beyin fırtınaları yapsak, bu da çok değerli bir çalışma olacaktır.

Değerli Başkanımız da ifade etti, Siber Güvenlik Meslek Lisesi... Bu gibi eğitim alanında ve gerek AR-GE'nin gerek sanayi stratejilerinin parçası olacak çalışmalarda da Dijital Dönüşüm Ofisinin fikir ve açılım üretme hususundaki öncü rolünü de ben bu vesileyle tebrik etmek istiyorum.

Çok teşekkür ederim.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Teşekkürler Ahmet Vekilim, sorular önemliydi.

Şimdi, Ravza Başkanına sözü veriyorum.

Buyurun Başkanım.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Ben de tekrar hem sunum için teşekkür ediyorum hem de katkılarınızdan dolayı. Beni çok heyecanlandıran o kadar çok şey oldu ki böyle, hepsini farklı farklı not aldım.

Bir tanesi, şunu sormak istiyorum: Dijital bölünmenin, “digital divide”ın neresindeyiz? Yani dünyada bu bir mesele. Biz, burada, evet, internetten, dijital aletlerin ve internet dünyasının her an içinde olmamızdan bahsediyoruz ama dünyanın bir kısmında bunlar yok çünkü temel ihtiyaçlar yok, pandemi sürecinde de bunu fazlasıyla anladık. Türkiye’de biz bu açıdan ne durumdayız, bir sorum o.

Diğeri, tabii, sizin Ofisinizin Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçişle beraber katkıları çok büyük, çok kıymetli ama aynı zamanda aynı alanda çalışan bakanlıklarımız var, farklı kurumlar var. Partilerimizin, bizim de AK PARTİ’nin Bilgi ve İletişim Teknolojileri Başkanlığı var, başka partilerde benzer çalışmalar var, olabilir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının alanı var, Ulaştırma Bakanlığının alanı var, BTK var; bu koordinasyonu nasıl...

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – İçişleri Bakanlığı...

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Tabii, İçişleri Bakanlığı... Çok boyutlu çalışma alanınız var, orada nasıl bir iş birliği söz konusu? Siz bu manada, bu çalışmalara da bakınca, rehberlere bakınca, stratejiye bakınca biraz strateji belirleyen, ilke belirleyen kurum konumundasınız ama aynı zamanda da sahadasınız. Bu nasıl oluyor, onunla alakalı bir bize bilgilerinizi aktarabilirseniz çok memnun olurum.

Kodlama çalışmaları, bunlar çok kıymetli. Biraz evvel, sitenize girdiğimde -bu arada “Dijital Dönüşüm Ofisi” denilince ilk siz çıkmıyorsunuz, 4’üncü sırada çıkıyor Google arama motorunda- Siber Zekâ Bilgi Yarışması açıldı, demin siz de bahsettiniz. Tabii, gençlere yönelik, işte TEKNOFEST var, birçok şey var, daha önce hayal edemediğimiz birçok çalışma yapılıyor. Daha önce hacker diye dışlanan gençleri biz şimdi işte, sizin söylediğiniz de, o tabir de çok hoşuma gitti “süper kahramanlar...”

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Siber kahramanlar.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Yani siber kahramanlar -“süper siber” diyeyim ben de- olarak pozitif bir gündemle topluma dâhil etme...

Son olarak da şunu sorayım, burada durayım: Biraz evvel bahsettiğiniz, meslek okulu... Yani tabii ki üniversiteler çok kıymetli ama özellikle de kodlama gibi alanlarda şunu görüyoruz: Alaylı olanlar zaman zaman diplomalı olanlardan çok daha ileri gidebiliyor hani bir cerrahi bölüm, başka bir bölüm gibi değil bu alan. Onların topluma kazandırılması konusunda başka neler yapılabilir? Alaylı, okullu ayrımı olur mu acaba ileride, böyle bir ayrım olur mu? Onu da sormak istiyorum.

Çok teşekkür ederim tekrar sunumunuz için.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Ravza Başkanının önemli soruları oldu, teşekkür ederiz.

Şimdi, şöyle yapalım: Kısa kısa cevaplar, sizden de yazılı olarak isteyelim çünkü tüm milletvekillerimiz konuşmak istiyorlar doğal olarak, biz her toplantımızda bir zaman baskısıyla hareket ediyoruz, daha sonra yine, sunum yapacak arkadaşımız var, vekillerimizin toplantıları var. Sizden ricam, Değerli Başkanım...

Buyurun.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Epey bir soru geldi ama bütün sorulara notumuzu aldık, teker teker, yazılı olarak da cevap vereceğiz.

“Eğitim verebiliyor muyuz?” sorusundan başlayayım, Sayın Vekilimizin sorusu. Biz, şu anda TÜRKSAT, PTT ve Dijital Dönüşüm Ofisi arasında beraber bir protokol belirledik ve bu protokolda vatandaşlarımız eğer bize başvurlarsa TÜRKSAT’ın ekipleri, bizim ekiplerimiz ve PTT’nin de o zarfı veren ekipleriyle beraber gidip eğitim verebiliyoruz, bire bir eğitim. Ama dediğiniz gibi, bunun mevzuat çalışması üzerinde çalışmalarımız devam ediyor, bir kararname taslağımız var, ondan sonra bu mevzuat da olacak. Ama şu anda bizim amacımız, o yüzde 74 olan rakamı yani o 65 yaş üstü vatandaşımızın e-devlet kullanım oranını yukarı çıkarabilmek. Çünkü uluslararası normlarda baktığımız zaman “digital divide”la da bağlantılı gençlerin dijitalleşmeye daha yatkın olduğu ve yaşlıların daha uzaklaştığı ve o “dijital uçurum” dediğimiz şeyde uçurumun arttığı gözüküyor, ondan dolayı da bu konuda daha mevzuata uygun ve bir mevzuatı olan...

Şu anda biz, inisiyatif alıp eğitimleri veriyoruz. Ama içeriklerimiz hem o sosyal medya platformlarımızdan hem de “web” sitemizden verdiğimiz içerikleri vatandaşımıza bire bir iletişimde... Zaten genelde, şu da oluyor, hoşumuza gidiyor: Genelde, gittiğimiz yerlerde etraftan eş dost da geliyor yani bir anda 1 kişiye eğitim vermek yerine, işte, yeğenime de, şuna da derken epey bir grup hâlinde, çay kahve de oluyor, o da çok hoşumuza gidiyor, mutlaka bize sağ olsunlar ikramda bulunuyorlar, çay kahve veriyorlar. O anlamda, bunu devam ettireceğiz.

Şimdi, hukuki yaş olayında da sizinle o konuda çalışmalarımız devam ediyor. Hak ehliyeti, doğduğu zaman olmasına rağmen, biz 16 yaşı koyduk çünkü e-devlette yapılan şeylerin bazı hukuki sorunları da oluyor, ondan dolayı biz 16 yaşı biraz daha bilinç ve liseye gitme, liseye başlama... Ama bunun yavaş yavaş aşağı inmesi veya... Biz, şöyle bir proje de gerçekleştirdik: Anne baba oluru verdikten sonra çocuğa açabilme yani 0-16 yaş arasında değilse bile işte, ilkokul, ortaokul çocuklarına anne baba eğer olur verirse “Benim çocuğuma bir e-devlet şifresi açın, e-devleti kullanabilsin.” dediği zaman da öyle bir genişleme çalışmamız var.

İnternet girişi noktaları konusunda da çalışmalarımız devam ediyor, birçok operatörle görüşüyoruz. Türkiye’ye internet dönüşümü noktasında “IDN” dediğimiz noktanın getirilmesi konusunda da çalışmalarımız devam ediyor.

Şimdi, yapay zekâda üst sırada ülkelerde değişik normlar var. OECD normlarıyla Amerika’nın normları, Çinlilerin normları farklı. “Hangi ülkeler önde, hangi ülkeler arkada?” dersiniz tek bir cevap vermeyeceğim ama ona yazılı olarak, detaylı size bir rapor göndereceğiz, vereceğiz. Çünkü kimi söylesem diğer indekse göre o daha kötü. İndeksler farklı olduğu için ve yeni bir konu olduğu için herkes kendi indeksini yapmaya başladı şu anda. Ama dünyada baktığımız zaman, özellikle, veriye dayalı olduğu için, Çin’in çok önde olduğunu görüyoruz çünkü veri, KVKK konularında çok rahatlar. Mesela, “Dünyanın en iyi yüz tanıma algoritmasını kim yaptı?” dersiniz Çinli bir firma yaptı çünkü bütün verileri toplayabildiler. Bizde öyle bir durum yok, mutlaka eğer siz yüz tanıma algoritması yapmak istiyorsanız kişisel rızayı almanız gerekiyor, kişisel rızayı aldığımız zaman da işler uzadığı için veri eksikliğinden dolayı bazı değişiklikler olabiliyor. Ama size detaylı bir rapor sunacağız.

Hukuk fakültesiyle de çalışmalarımız devam ediyor. Şimdi, Bilkent Üniversitesiyle bir proje gerçekleştirdik ve birçok üniversitede hukuk bölümünde yapay zekâyı... Yapay zekâ, bir interdisipliner ve disiplinler arası bir faktör. Sizin sorunuza da cevap verebileceğim. Yani sosyal olarak daha çok içeride olması lazım. Mesela, biz doktorlarla çalışırken doktorlar bizim yazılımı öğrendiler, biz biraz beyin MR'ını öğrendik. Şimdi, ziraat fakültesiyle tarım ve rekolte tahmini üzerine çalışıyoruz. Şimdi, hepimiz tarım, gübrelemeye ne kadar gübre miktarı; onu öğreniyoruz. Bu işler sadece, sosyal alanda da aynı şekilde... Bu yapay zekâ teknolojisi her yere dokunan bir alan olduğu için, daha çok interdisipliner çalışılması gereken bir konu.

Yapay zekâ konusunda Sanayi Bakanlığımızla Atlas tarzı bir projemiz var, bir platform oluşturacağız. Kesinlikle ve kesinlikle bizim yaptığımız her projede hem siber güvenlik olsun hem de yapay zekâ olsun merkezine insanı koyuyoruz “insan için teknoloji” diyoruz.

Hukuk normları anlamında da dediğim gibi, Bilkent Üniversitesiyle çalışıyoruz ama daha başka üniversitelerimizde de... Bu sene bir staj seferberliğinde yaklaşık olarak 20 hukuk öğrencimize Dijital Dönüşüm Ofisinde staj yaptırarak, Türkiye'nin değişik yerlerinde. Herkes “Hukukçunun Dijital Dönüşüm Ofisinde ne işi var?” dedi, biz de tam tersini dedik: “Esas, bize dijital dönüşümü, yapay zekâyı bilen hukukçular ve sosyal bilimciler lazım.” Ondan dolayı stajyerlerimizin oranına baktığınız zaman, genelde herkes yüzde 100 mühendis zanneder ama bizde çoğunluğu sosyal bilimci. Çünkü o alanda bir açıklık olduğunu görüyoruz, o alanda teknolojiyi bizim onlara anlatmamız gerektiğini düşünüyoruz.

“Digital divide” dediğimiz gibi, özellikle yaşlılarda bir sorununun olduğunu söyleyebilirim. Mesela, geçen bir olayı anlatayım, biraz da esprili olsun: Bir yaşlı amcamıza gittim, dedim ki: “Amca, paranı internette alabilirsin, hastaneye gitmeden randevunu internette alabilirsin.” “Ben seni hiç sevmiyorum.” dedi, “Ya, amca, bu kadar sana hizmet veriyoruz.” dedim, dedi ki: “Ben ayda bir kere hastaneye gidiyordum orada sosyalleşiyordum, muhabbet ediyordum; bankaya gidiyordum, orada muhabbet ediyordum. Sen, şimdi benim ellerimden bunların hepsini aldın.” dedi. Ondan dolayı dijitalleşmenin bu normlarının oluşması gerekiyor yani arada bir dengeyi kurmamız gerekiyor. Sadece dijitalleşerek teknolojiyi kullanan değil, aynı zamanda sosyalleşerek de teknolojiyi... Onda da “çevrim içi” ile “çevrim dışı hayat” diye, bu ikisi arasında bir farkın oluşması yani ikisinin birbirine girmemesi gerekli. Herkesin bir çevrim dışı yani tamamen çevrim dışı bir hayatı olmalı çünkü her zaman, çevrim içi hayatımız normal durumda cep telefonumuz yanımızda olduğu için iç içe geçmiş durumda. Çevrim içi hayatımız ile çevrim dışı hayatımızın ayrılması gerektiğini söylüyoruz.

Biz e-devlet konularında mesela iş birliklerini nasıl yapıyoruz? Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay'ın Başkanlığında e-devlet toplantıları yapıyoruz. Yapay zekânın iş birliğini nasıl yapıyoruz? Ulusal Yapay Zekâ Stratejimizde yazıyor; bütün bakanlıklarımızda oluşturmuş olduğumuz komisyonlarımız var ve iş birliği içinde çalışıyoruz çünkü dijital dönüşüm, “dijital” dediğin zaman herkese dokunuyor, herkesin bir ucunda var. Yani bu, kültürden sanata, gençlik ve spora kadar herkesin konusu. Mesela en son “Dijital olarak sporcularımızın performansını yapay zekâyı nasıl geliştirebiliriz?” diye bir proje başlattık Gençlik ve Spor Bakanlığında. Herkes diyor ki... Yani konularımız herkese dokunan konular olduğu için beraber çalışmayı ve beraber çalışabilir olmayı da teşvik ediyoruz çünkü tek başına yapamayacağımız birçok iş var, beraber çalışıyoruz.

Siber Zekâ Yarışmalarında da şunun farkına vardık: Gençlerimizde böyle bir ihtiyaç ve açlık var, TEKNOFEST'te de gördük. Özellikle alaylı konusunda da Sanayi Bakanlığımızla birlikte Ekol 42 okullarını açtık. Orada da tamamen bir içerik, alaylı mantığıyla, usta çırak ilişkisiyle ve bilgisayar ortamlarında çalışarak yapılabilir. Biz buna da günümüzde inanıyoruz çünkü artık eğitimle beraber

dijitalde eğitime doğru gittiğimiz için... Sadece üniversitelerden veya liselerden değil de kendi kendine öğrenebilen çok başarılı arkadaşlarımız var. Mesela TEKNOFEST’te bu sene siber güvenlikte birinci olan arkadaşlarımız Diyarbakır’dan çıktılar. Gittiğimizde hepsine hediye sözüm vardı, hepsine de siber güvenlik TEKNOFEST montu hediye ettim. Bizim, dediğim gibi, hedefimiz 81 ilde, 81 siber kahraman çıkarmak.

Çok teşekkür ediyorum. Biraz hızlı ve uzun konuştum ama...

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Çok teşekkür ediyorum, bence çok kıvamında oldu Ali Taha Bey.

Biliyorsunuz, Hazreti Mevlâna demiş ki: “En güzel konuşma, en kısa konuşmadır.”

Şimdi Zeynep Hanım’a -kısa- sonra da Ayhan Hocama söz vereceğim.

Buyurun Zeynep Hanım.

ZEYNEP YILDIZ (Ankara) – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Başkanım, öncelikle çok teşekkür ediyorum katılımlarınız dolayısıyla. Hakikaten yani zaten sizin çalışmalarınızı biz yakından takip ediyoruz esas itibarıyla yani gerçekten bütüncül bir planlamayla aslında geleceğe dönük yüzünü yani Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin -az evvel Ahmet Başkanınızın da ifade ettiği gibi- vizyonunu ortaya koyan ofislerden bir tanesi Dijital Dönüşüm Ofisidir. Bu noktada da aslında gerçekten geleceğe dönük, kurumlar arasındaki koordinasyonun nasıl sağlandığından, buna ilişkin olarak Türkiye’nin aslında yeni bir belki sanayi dalgasını, sanayi dalgasının çok daha ötesinde bir dijitalleşme dalgasını nasıl yakalayacağına ilişkin çok önemli belirlemelerin yapıldığı bir alandan bahsediyoruz sizin Ofisiniz söz konusu olduğunda.

Tabii, az evvel mesela işte, “Tarımda rekolteyi de hesaplıyoruz.” vesaire... İlk başta aklımıza gelen Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı oluyor ama Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı vesaire; bunların ötesinde, bütün bakanlıkların ciddi anlamda dijitalleşmeye dönük çalışmaları olduğunu biliyoruz. İşte, Tarım Bakanlığının verimlilik meselesine ilişkin olarak ürün desenine, su tüketimine ilişkin çalışmalarından tutun da işte, alanların nasıl ekildiğini görebilmek adına, uydu teknolojilerinin kullanılması vesaire farklı farklı alanlar olduğunu biliyoruz. Çevre, Şehircilik Bakanlığının, işte, hava tahminleri vesaire, farklı farklı noktalarda çok ciddi saptamaları olduğunu görüyoruz. Sağlık Bakanlığı zaten bu alanda derya deniz tabiri caizse veriler itibarıyla da.

Bu, genç istihdamına dönük planlama, bilhassa Ulusal Yapay Zekâ Stratejisi’ni açıkladığımızda da aslında orada 50 bin yeni istihdam meselesi gerçekten çok önemliydi çünkü yakın bir tarihteki bir belirlemeden bahsediyoruz, çok niş bir alana dönük bir belirlemeden bahsediyoruz ve 50 bin yakalanabilir bir hedef, gerçekçi bir hedef ve öte yandan da gerçekten nitelikli bir eğitim sonrasında Türkiye’ye ciddi anlamda dönüştürücü güç sunabilecek bir belirlemeyle karşılaştığımızı görüyoruz.

Siber Güvenlik Lisesi meselesini takip ediyorum. Ekol 42’yi de ziyaret etme imkânım oldu Bilişim Vadisi’nde. Siber Güvenlik Lisesine henüz gidemedim. İlk fırsatta gideceğim inşallah ama Ankara’da mesela OSTİM’de ASELSAN’ın kurduğu lise gibi bu da hakikaten çok özel, yine niş bir alana hitap eden, çok nitelikli eleman oluşturabilecek liselerden biri. Bunların sayısını artırmayı düşünüyor muyuz? Bunu yapacaksa hangi alanlarda olacak? Yine aynı alandan mı devam edeceğiz? Yani bilhassa mesleki ve teknik eğitim konusunda ciddi bir farkındalık oluştuğunu görüyoruz, zaten Millî Eğitim Bakanımız da yakın zamanda çeşitli müjdeler verecek bununla alakalı olarak. Buraya gelmeden evvel yine Millî Eğitim Komisyonuyla YÖK’te bir toplantı yapmıştık, orada da gündeme gelen meselelerden biri aslında kurumların bu noktadaki koordinasyonu meselesi. Çok güçlü bir koordinasyon görüyoruz. İşte, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının geleceğin mesleklerinden tutun da işte Çalışma ve Sosyal Güvenlik

Bakanlığının buna ilişkin belirlemeleri, Milli Eğitimin yine liseler nezdinde yaptığı çalışmalar... Buna dönük olarak sayılarının artırılması hususunda nasıl bir projeksiyon ortaya koyuyor olacağız? Bu ilk sorum.

İkincil olarak, bu mevzuata ilişkin olarak teşekkür ediyoruz, burada hukukçulara bir hayli paye verilmiş oldu. Bence de hakikaten -Ahmet Başkanına yine atıf yapacağım- Avrupa Konseyinde de Parlamentolararası Birlikte de -burada da Ravza Başkanına atıf yapıyorum- bu alanların hukuksal altyapısı en başta tartışılan şeyler. Ama ben burada ciddi bir icra kabiliyeti problemi de görüyorum yani kendi adıma, dünyanın kafasının çok karışık olduğunu görüyorum. Yapay zekânın etik altyapısına ilişkin ciddi anlamda bir şeffaflık tartışması var ve bu şeffaflık tartışmasına da hiçbir noktada, belirli noktalarda doyurucu bir cevap alınmadığını görüyoruz. O noktada ben açıkçası bu, hukuksal mevzuatın düzenlenmesi hususunda Türkiye'nin inisiyatif alabileceğine inanandanım. Yani bu noktada da Dijital Dönüşüm Ofisi bence önemli paydaşlardan biri olacak diye düşünüyorum. O noktada benim de üniversitem olan Bilkent Üniversitesiyle iş birliğiniz çok değerli. Bunların da sayısının artmasını temenni ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Zeynep Hanım, çok teşekkür ederim. Zaten siz Ali Taha Bey'le aynı mekteplisiniz, aynı üniversitelisiniz. Tabii, bu aslında dijital dönüşümde hukukçulara ilgi duyulması ya da hukukçular özelinde yapılan değerlendirmeler bir de şu gerçeği ortaya koyuyor: Artık disiplinler arası bir dünya var. Sadece hukuk formasyonu, nosyonu; sadece bir dijital formasyon değil, disiplinler arası ya da multidisipliner... Değil mi?

Tam “multidisipliner” demişken sözü bu konuda çok yetkin çalışmaları olan Değerli Hocamız Ayhan Bey'e veriyorum.

Hocam, Ali Taha senin öğrencin miydi?

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Evet.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Değil mi? Gurur duyuyor musun öğrencinle?

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Tabii ki, tabii ki. Söyledim zaten baştan ben.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Biz teşekkür ederiz Hocam.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Değerli arkadaşlar, hakikaten bugün çok değerli bir konuşmacıyı dinledik. Ben de otuz yıl Bilkent Üniversitesinde hocalık yaptım, hâlâ da Ali Taha Bey'le beraber ders veriyoruz aynı bölümde.

Şimdi, ben öncelikle e-devletten bir başlamak istiyorum. Çok iyi bir uygulama yani annemin üzerine Türkiye'de çeşitli tarlalar olduğunu biz e-devletten öğrendik. (Gülüşmeler)

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Tamamen duygusal bir yaklaşım (!)

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Bu, Yeşilçam filmlerindeki bir sahneyi hatırlattı. Fakir çocuğa Mısır'daki dedesinden bir servet kalmıştır, gidip almak için zengin kız, fakir oğlan...

ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Ayhan Hoca'yla iletişimi iyi tutacağız demek ki.

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Şimdi, orada ben bir endişe veya işte siber güvenlikle de ilgili... T.C. kimlik no. Türkiye'de her yerde çok rahat soruluyor ve bizden isteniyor. Yani hâlbuki bakıyoruz, e-devlete girişte de en temel şey T.C. kimlik numarası. Bu bir sakınca yaratmıyor mu? Bu konuda bir şeyimiz var mı? E-Devlette güncellemede sorunlar var bence. Her kurumda değil belki ama mesela trafik borcunu ödüyorsunuz, sonra orada diyor ki: “Ödediğiniz borçlar hâlâ burada görünür.”

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Kaç kere ödedik?

AYHAN ALTINTAŞ (Ankara) – Değil mi? Yani bu konuları biraz daha gözden geçirmek gerekebiliyor. Tabii, burada, siber güvenlik çok önemli. Meslek lisesinin kurulmasını da çok olumlu karşıladım hatta bu belki yaygınlaşabilir, on-line eğitim de olabilir; onu, tabii, siz takdir edeceksiniz.

Enerji güvenliği konusu çok önemli. Bizim enterkonekte sistemimizin güvenliği bence çok önemli ve bunun da SCADA sistemi şu anda yabancıların elinde. Bu konuya eğilmekte fayda var diye düşünüyorum.

Şimdi, Türkiye’de en büyük sorun aslında bence altyapı. Yani tamam, bu dijital dönüşümü yapalım ama dijital altyapımızı, fiber altyapımızı yeterli mi? İşte, “sürücüsüz araba” diyoruz da yol altyapımızı yeterli mi? Bu altyapılar olmadan yapmaya çalışırsak başka sıkıntılar çıkabilir, hatta hukuki etik altyapı da bunun içinde yani genel olarak bir altyapı sorununuz var; buraya eğilmek lazım diye düşünüyorum.

Yapay zekâ konusunda da tabii ki çok takdir ediyorum çalışmalarını, çok önemli. Tüm dünya çalışıyor, tabii, biz de çalışacağız. Fakat sizin üzerinizden Cumhurbaşkanlığına soru sormak istiyorum. Yani gerçek zekâlarla da biraz ilgilensek; gerçek zekâlı pek çok insan işsiz, dolayısıyla onlara da bir ağırlık verilmesi lazım. Bu kadar işsizlik varken kaynaklarımızın önceliğini onlara vermekte fayda var diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Evet, biz teşekkür ederiz Hocam, çok sağ olun.

Şimdi, sözü çok Değerli Vekilime veriyorum.

Buyurun Vekilim.

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Kıymetli Başkanım, hoş geldiniz.

Gerçekten her yönüyle çok istifade ettiğimiz bir toplantı oldu, çok verimli bir toplantı olduğuna inanıyorum. En başta, bu ülkenin bir evladı olarak, bu konularda bu kadar detaylı çalışmalar yapan, bu kadar konusuna hâkim bir ismin de böyle kıymetli bir yerin başında olmasından ayrıca gurur duyduğumuzu söyleyeyim. Yani sadece Ayhan Hocamın öğrencileriyle gurur duymuyoruz; biz de gerçekten bu alanda Türkiye’de çalışan bütün parlak beyinlerle gurur duyuyoruz. Çünkü yani bizler özellikle genç kuşaklara hitap etmeye çalışan, gençlerin dilinden anlamaya çalışan siyasetçiler olarak şunun farkındayız: Çok hızlı bir dönüşüm süreci geçiriyor insanlık ve bugün bizim Komisyonumuza da ismini veren dijital mecralar artık âdeta bir belki meslek edinme yeri hâline geldi. Birçok çok fenomen, birçok “influencer” buradan artık para kazanıyor ve gerçekten hayatımızın ayrılmaz bir parçası oldu. Özellikle süper siber kahramanları çok önemsediyimi ben de ifade edeyim. Çünkü Yemeksepeti’nde biliyorsunuz, son zamanlarda ciddi bir sıkıntı var. Ben de -burada tutanaklara geçmemesi adına söylemeyeceğim ama- TC kimlik numaramla alakalı hukuki bir problem yaşıyorum.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Gececek Vekilim bu konuştuğunuz da neyse...

SELMAN ÖZBOYACI (Konya) – Detay vermeyeceğim Başkanım.

Ama Ayhan Bey’in sorusu önemli. Yani bugün özellikle siyasetçilerin T.C. kimlik numaraları çok yaygın bir şekilde her yere ulaşmış durumda ve bununla maalesef, yanlış işlemler yapılabiliyor. Bu konuda biraz daha belki sıkı tedbirler alınabilir.

Gerçekten çok güzel anlattınız, konuları özetlediniz ama benim çok merak ettiğim birkaç alan var. Yani bu işe ayak uydurmak da çok önemli, siz söylediniz, “Bu rehberi hazırlamışız ama sürekli güncelliyoruz.” dediniz çünkü sürekli dönüşen, çok da hızlı dönüşen bir dünya var. Bu dönüşen dünyada,

geleceği yakalayabilmek adına mesela -önümüzdeki yıllarda çok daha fazla gündemimizde olacak meselelerden bahsediyorum- “veri madenciliği” diye bir kavram var; veri madenciliği konusunda acaba bir gündeminiz ya da çalışmanız var mı? Çünkü gittikçe daha çok gündemimize gireceğine inanıyorum, özellikle şu anda mesela elektrik sarfiyatıyla alakalı da yavaş yavaş ekonomik çıktıları dolayısıyla siyasetçilerin de gündemine girmiş durumda. Bir de bu konuştuğumuz, mesela siber problemler, siber güvenlik problemleri, zafiyetlerinin yanında yarının dünyasında, “metaverse” dediğimiz dünyada çok daha büyük problemler bizi bekliyor diye düşünüyorum, hatta belki bugünlere rahmet okutacak zorluklarla karşı karşıya kalacağımızı düşünüyorum. “Metaverse” çağıyla alakalı siz kişisel olarak ne düşünüyorsunuz? Geleceğe dair de kurumunuzun yaptığı bir hazırlık var mı diye merak ediyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

Kolaylıklar diliyorum.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Evet, Selman Vekilime bu güzel ve önemli sorular için teşekkür ediyorum. Sağ olun.

Şimdi, sözü size tekrar vereyim Başkanım. Dediğim gibi, böyle, kısa kısa, prensip olarak genel bir çerçeve çizelim; yazılı olarak detaylı cevapları rica ediyoruz. Onları hem gazeteci arkadaşlar takip ediyor hem biz takip edeceğiz basının da işini kolaylaştırmak bakımından.

Buyurun.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Şimdi, yapay zekâda genç istihdamı planlama konusunda... 50 bin istihdam, büyük ihtimalle bu istihdamların çoğu genç olacak ama biz aynı zamanda yeniden yetenek kazandırma anlamında yazılımcıları yani belli bir yıl, on beş yirmi sene yazılım yapmış arkadaşları da yapay zekâya doğru da kazandırmak istiyoruz, o bilgi birikimini de paylaşmak istiyoruz. Çünkü bir yazılımcıya biraz veri birimi, biraz da yapay zekâ teknolojilerini anlattığınız zaman onu bir yapay zekâ mühendisliğine doğru dönüştürmeniz, evirmeniz daha kolay olabiliyor.

“Siber güvenlik lisesinin sayısını artıracak mıyız?” sorusuna gelince... Biz öncelikle bunu bir pilot olarak başlattık çünkü en önemli şeylerden biri hoca. Yani çünkü... Ayhan Hocamız burada, Ravza Hocamızla beraber Amerika’dan, Bilkent’ten burada... Komisyonumuzla çok bağlantılıyım ben esasında.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Aynı hikâyelerin insanlarıdır.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Evet.

Ama şöyle bir durumumuz oldu: Biz ilk o liseyi açtığımız zaman, hemen birçok ilimizden bu lisenin aynısını açmak istediler ama dijital siber güvenlikte de biz biraz usta çıkarık yani beraber iletişim kurma, uzaktan eğitim değil de yakından eğitim olmasını istediğimiz için, içerikleri dijital olarak verdiğimiz zaman kaliteyi tutturamayacağımız için öncelikle bu pilot çalışmanın belli bir seviyede kalmasını istiyoruz. Belli bir olgunluğa ulaştıktan sonra belki buradan çıkan lise öğrencilerini diğer yeni açacağımız yerlere mentor olarak koyabileceğiz ama yakın bir zamanda... Çünkü dört senelik bir proje bu, dört sene sonra ilk mezunlarımızı vereceğiz, o mezunlarımızın kalitesine bakarak büyütebilme şansımız olacak.

Enerji güvenliği bizim çok önemli. Geçen seneki “HackZeugma”da bir sanal şehir kurduk. SCADA sistemleriyle, Siemens, ABB’nin bütün aletleriyle beraber bir sanal şehir kurduk ve hackerlardan veya siber kahramanlardan o şehri ele geçirmelerini istedik. Bu anlamda da Enerji Bakanlığımızla bir farkındalık çalışmamız var.

Altyapıda fiber konusu, tabii, dijital dönüşümün olmazsa olmazı; teknolojik altyapının dışında, iletişim altyapılarında hızlı erişim. O anlamda da Ulaştırma Bakanlığıyla birlikte hem fiberleşme hem de 5G konularında çalışmalarımız devam ediyor.

Şimdi, T.C. kimlik numarasına gelince, hep önümüzde gelen konulardan biri. Siber güvenlikte kullanım kolaylığı ile siber güvenlik arasında bir ters orantı var; ne kadar kolay kullanırsanız o kadar da kolay “hack”lenebiliyorsunuz ama vatandaşlarımız da kolayını istiyorlar. Biz e-devlete ikinci bir doğrulama getirmek istiyoruz, altyapımız da hazır, ikinci bir ya sms doğrulaması ya da biyometrik doğrulama. Ama şunu da söylemem gerekiyor: T.C. kimlik numaraları sabit oldukları için bir kere bir link veya bir kaçınıtından dolayı herkese ulaştıktan sonra “Dark Web” dediğimiz ortamda herkese yayılır. Yani T.C. kimlik numaranızı değiştirmeden, o T.C. kimlik numaranızın bilgisinin artık... Artık herkes biliyor, o T.C. kimlik numarası sadece sizin siz olduğunu... Ama ondan dolayı şifrenizi veya arkasından gelecek ikincil doğrulama... Özellikle yeni kimlik kartlarımızda, biliyorsunuz, artık bütün biyometrik verilerimizi de koyabiliyoruz, içine elektronik imza koyabiliyoruz. Biyometrik veriyle parmak doğrulaması, göz retina gibi doğrulaması gibi doğrulamalarla artık siber güvenlikte... Bu kötü niyetli siber hackerların etkisini azaltabilecek, onların işini zorlaştıracak algoritmalarla geleceğiz. Tabii, bunun da bir tersi olarak kullanıcılarımızın rahatı biraz daha azalmış olacak çünkü daha zor girmeye başlayacaklar. Ama bundan kaçış yok yani tavuk-yumurta ikilemi gibi bir durumumuz var.

Güncelleme durumunda da -Hocamız söyledi- biz “Radar” diye bir sistem kurduk, e-devletteki bütün hizmetleri teker teker inceliyoruz ve belli bir sayıda da cevap verme süresini takip ediyoruz. Eğer o cevap verme süreleri sistemdeki yavaşlıklardan dolayı belli bir seviyenin üstüne çıkarsa hemen kurumları uyarıyoruz ama o anlamda da baktığımız zaman, çok fazla kullanılan hizmetlerde güncelleme sorunu olmamasına rağmen, az kullanılan hizmetlerde bazen kaçırdıklarımız oluyor; onda da gerekli güncellemeleri yapacağımızı söyleyebilirim.

Şimdi, gelelim veri madenciliğine. Bizim için çok önemli, Savunma Sanayii Başkanlığımızla birlikte bir proje başlattık; Y3 Projesi, projemizin adı da “Veri Kovanı.” Veri madenciliğinin en güzel, en özel örneği “Mechanical Türk” diye bir firmadır. O firma size birçok resim verir, siz parası karşılığı etiketleme yaparsınız. Veri madenciliği ve veri etiketleme gündemimizde olan... Bunu da komik bir espri olarak söylüyoruz işte, “Kahvede okey atma, etiket at.” diye, böyle bir proje başlatacağız çünkü etiket atmak çok basit bir iş.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Kahve milletinin insanına bir şey söylemeyelim Başkanım, mevzu olur.

CUMHURBAŞKANLIĞI DİJİTAL DÖNÜŞÜM OFİSİ BAŞKANI ALİ TAHA KOÇ – Tamam.

Ama veri etiketleme gene geleceğimizin... Ben “madenci” deyince aklıma artık veri madencisi geliyor, bu, yeni nesil teknolojilerden birisi.

Şimdi, “metaverse” konusuna gelince... Şu andaki “VR” ve “AR” dediğimiz şeyler sadece 2 tane duyuya hitap ediyor; bir görme, bir duyma. Bu 2 duyu yeterli değil. Bir insanın âleme girebilmesi için hissetmesi lazım, koklaması lazım ve tat alması lazım. Eğer “metaverse”ün başarılı olabilmesi için bu 3 tane duyunun da o sistemin içine entegre edilmesi lazım. Yakında çalışılan, böyle, ufak, parmağa takılan, bir aletlerle sizin dokunma hissinizi uzaklara taşıyabilecek teknolojiler geliştirilmeye başlandı veya dilinize taktığınız bir aletle karşı taraf yemek yediği zaman sizin dilinize gelecek bir sinyalle o tadı size de hissettirme tarzı ama bunlar daha yeni aşamalar ve bunlar olmadan da “metaverse” âleminin bir anda büyüyeceğini düşünmüyoruz. Ama o teknolojilere de yatırım yapan firmalarımız var Türkiye’de, mesela sizi bir anda elli sene öncesine götürüp Ankara caddelerinde yürütebilmek gibi, ama bunların oturması için sadece 2 duyu yeterli değil, daha fazla duyu olursa yeterli olabilir.

Dediğim gibi, diğer bütün sorulara da yazılı olarak cevap verme sözünü veriyoruz buradan, vereceğiz de zaten. Hızlıca böyle cevap vermiş olayım.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Değerli arkadaşlar, Ali Taha Bey’e sunumu için teşekkür ediyorum.

Tutanaklara girmesi bakımından, bugün Ali Taha Bey’in ekibinde olan arkadaşları da burada ifade etmek isterim: Bilgin Özmen Bey, Dijital Dönüşüm Ofisi Müşaviri; Furkan Civelek, Daire Başkanımız; Rıza Yıldırım, Proje Müdürümüz; Işıl Selen Denemeç, Uzman arkadaşımız; İlayda Elif Ata Aksüt, Uzman arkadaşımız ve Cihad Erkal arkadaşımız.

“Marifet iltifata tabi.” diye Anadolu’da çok güzel bir söz var, bu güzel çalışmaları yaptığınız için sizinle gurur duyuyoruz; gerçekten çok çok önemliydi. Biz sizi yolculayacağız, Ahmet Büyükgümüş Başkanımız size en azından bir müddet eşlik edecek. Arkadaşlardan sabrını rica ediyorum.

Ali Taha Bey, çok teşekkür ediyoruz, çok sağ olun.

Şimdi, Levent Eraslan Hoca gelecek, o bize anlatacak.

Levent Hocam, şimdi, sizin işiniz hem kolay hem zor. Kolay çünkü o kadar nitelikli bir sunum yapıldı, siz “Ben katılıyorum.” deyip tamamlayabilirsiniz.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Yok.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Zor çünkü hani bu kadar detaylı bir sunumdan sonra biz merak ediyoruz siz ne anlatacaksınız. Ben sözü uzatmayacağım, hemen sözü size vereceğim.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Hüseyin Hocam, hocalıktan uzaklaşmışsınız, biliyorsunuz profesörler konuşurlar, konuşacağız.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Estağfurullah, ben o sözü inanarak dedim, kısa konuşma çok önemli, siyaset kurumu da zaten bizim kısa konuşmamızı...

Levent Bey Anadolu Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde hocamız, aynı zamanda SODİMER’in de Başkanı. Sunumunuzu istiyoruz.

Buyurun, söz sizin.

2.- Prof. Dr. Levent Eraslan’ın, Türkiye’de dijital dönüşüm ve dijital gelecek hakkında sunumu

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Sayın vekiller, Değerli Başkan; biz tabii, düğün sonrası kalanlar gibi olduk.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Yok, kayıtlara giriyor.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Şimdi, tabii, “SODİMER” adlı bir merkezin kurucusuyuz, Anadolu Üniversitesinde Rektör Yardımcısıyken de akademik olarak Türkiye’nin ilk merkezini kurmuştuk, SODİMER, şimdi STK olarak devam ediyoruz, çok çeşitli işler yapıyoruz.

Öncelikle, sosyal medya alanında benim 9 kitabım var -onları yansıtıyorum- kalan vekillerime vereceğim. Sosyal medyayla ilgili örneğin şu eser önemli: “Sosyal Medya Sosyolojisi” Türkiye’nin ilk kitabıdır, doktora ve lisansta...

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Değerli Hocam, yirmi beş dakikanız var.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Tamam, tanıtımı geçiyorum. Bu vapurlardaki şeye dönmeden anlatacağım.

Çeşitli çalışmalarımız var -Selman Bey burada olsaydı- “metaverse”le ilgili ilk çalışmayı biz yaptık.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Gelecek; bütün vekillerimiz şu anda çıktılar, gelecekler.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – “Metaverse”le ilgili ilk “webinar”ı biz yaptık geçen hafta, yarın da Oxford Üniversitesinden çok değerli bir Türk Öğretim Üyesi Atılım Güneş Baydin Hoca’nın yapay zekâ sunumu var. Bununla ilgili biz KKTC, Azerbaycan’da da ücretsiz eğitimler veren bir merkeziz, herhangi bir şekilde fonlanan bir yer değiliz, 30’a yakın öğretim üyesinin olduğu bağımsız bir teşkilatız.

Şimdi, tabii, bu rakamları hep biliyorsunuz, Türkiye’deki kullanımlar vesaire, bunları geçiyorum ama bir sosyolog olarak şunu çok net söyleyelim: Türkiye bir sosyal medya toplumdur, yedi saat elli yedi dakika ekrana bakıyoruz, bunun üç saati sosyal medyadadır. Çok dalgalı bir kullanıcı profili gençlerde görülmektedir, 18 ile 54 arası yaş grubu ve Türkler sanıldığı gibi Facebook kullanmamaktadır. Hep sorarım ben şeylerde, tabii, kullanan var mı aranızda? Facebook yaşlanmıştır.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Hayır şöyle: Rakamlar ortada; Türkiye’deki bağımsız ölçüm merkezlerinin söylediği rakamlar var: Instagram 50 milyon, 35 milyon Facebook, 16 milyon Twitter.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Sayın Başkanım, en üstünde Sayın Başkanım YouTube vardır. Türkler hem izleyen hem dinleyen özelliktedir.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Yüzde 94,5 YouTube, eyvallah.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Instagram, WhatsApp, Facebook, Twitter şeklinde iner. Her birinin sosyolojisi var, bu derslerde biz onu anlatıyoruz. Daha sonra inşallah bilgiyi veririm size, Başkanım bilgileri verdi.

Ben “anomali” kavramından hareket edeceğim. Bu sizin Komisyonun kararını tüm ülke beklemekte. Üniversite mezunundan en alt düzeye kadar herkes bir şekilde sosyal medya üzerinden problem yaşamakta, ben de bu mağdurlardan biriyim. Yani sabah kalktığınızda kendinizi çok farklı bir yerde görebiliyorsunuz; tahrip edilmiş PDF’lerle, resimlerle, görüntülerle. Yani biz bu hâlimizle yasal bağlamda herhangi bir sonuç alamazken, emin olun, sizden çok büyük beklenti var çünkü ortalama vatandaş bu konuda çok çok problem yaşıyor. Adli mekanizma “dijital hukuk” “sosyal medya hukuku” kavramlarından çok haberdar değil. Polis sonuç alamıyor ve zaten sizler de hep söylüyorsunuz, temsilciler de cevap vermiyor. Bu anlamda çok çok önemli bir süreçteyiz.

Benim uluslararası literatüre kazandırdığım bir kavram var “sosyal medya saldırganlığı” diye. Onu biz çok kullanmıyoruz, “siber zorbalık”ın çok ötesinde bir kavram oldu bu, akademik olarak da yayınladım ben bunu. Bir bireyin ya da grubun, bir başka birey ya da gruba, sosyal medyanın türlü olanaklarını kullanarak yaptıkları tehdit, şantaj, nefret suçuna biz “sosyal medya saldırganlığı” diyoruz. Bu kavramı da lütfen kullanırsanız en azından yerli bir kavram olduğunu göürsünüz.

Şimdi, ben size iki kavramı anlatacağım; sosyal medya ve “tween” kavramı ve sosyal medya ve algı yönetimi. Benim buradaki kitaplarımın tamamı bununla ilgilidir. Bakın, “tween” dediğimiz, çok küçük yaşta genç kızların -billurlaştırmaya çalıştım, kusura bakmayın ama görüntü bu kadar çıkıyor- çocukların; 7 yaş, 8 yaş, 9 yaş, 12 yaşa kadar genç kızların sosyal medyada fenomen olmak, “like” almak için yaptıkları var bu ülkede, ne yazık ki. Bazen anne babaların da teşvikiyle yapılan bir durum var. Bunlara “tween” deniyor ve daha çok Instagram’da kullanılıyor. Yani bakın, ülkemizde sosyal medya üzerinden canlı yayın terörü yaşanıyor. Bu, iki kanalda olur: Instagram’da ve TikTok’ta. Gece on ikide genç bir kız canlı yayına çıkıyor ve para alıyorlar, “token” adıyla hediyeler veriliyor. Bunlar nasıl yapılıyor? TikTok’tan ve Instagram’dan para gönderiyor ve editöryal sürece dâhil değil.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Bu, Twitch’ten farklı mı hocam?

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Twitch daha çok sohbet ortamıdır; bu, canlı yayın, telefonda açıyor -Twitch'te de aynı özellikler de var, onda da problemler çok büyük, iyi hatırlattınız- ve para almak, hediye almak ve bunu nakde dönüştürmek için insanların neler yapabileceğini tasavvur edebilirsiniz. Tabii, yaş sınırları var, dikkat edilmiyor, onu da lütfen vurgulayalım yasal süreçlerde. Bunlar asla dikkat edilen bir şey değil çünkü beyan burada kabul ediliyor. İşte, görüyorsunuz, çok böyle ilginç, farklı, mahremiyeti, beden mahremiyetini ortaya koyan resimler; işte, az önce beyefendiler de söyledi bununla ilgili, mesela cinsel temalı akımlar var. “Sexting” denen bir ifade var, özellikle Snapchat'te bu çok fazla. Kendi kendini yok eden mesajlar fakat ekrana düşen her mesaj, biliyorsunuz, ekran kaydına alınmakta ve buralarda özellikle kız çocukların “sexting” adı verilen böyle müstehcen konuşmalara motive edildiğine dönük birçok araştırma var. “Nude atma” diye çirkin mi çirkin bir akım var sosyal medyada ve bunun günü de var, 17 Şubat'tı zannediyorum yani çıplak resim atma. Artık burada anlatacağım, bağışlayın beni. Karşıdaki bir kişiye görüntüleri atılıyor ve bu görüntüler kayda alınıyor ve daha sonra nerelerde kullanılıyor, tahmin edersiniz. Snapchat'te, Instagram'da bu çok fazla.

Bizim çok uğraştığımız, ifşa. İşte, Sayın Başkanım her konuşmasında buna vurgu yapıyor. Bir kenti açtığınız zaman taramada o kentle ilgili çirkin şeyler çıkıyor, işte bunlardan biri de bu. Özellikle ergen çocukların bedenlerini sergiledikleri ve daha sonra bunun kayda alındığı ve yayıldığı... İşte, geçen yıllarda Çubuk'ta bir cinayet işlendi, bir baba kızını katletti görüntülerden ötürü, o olmadığı daha sonra çıktı gibi o kadar çok, o kadar çok olay var ki bu da bunlardan biri.

Bir diğeri, yine benim çalışma alanlarımdan biri, sosyal medya ve algı yönetimi. Artık geleneksel algı yönetiminin çok dışında yani baktığımız zaman proaktif, çok yönlü, “fuzzy” algı yönetimini kullanan bir yaklaşım içerisindeyiz. Ben 45 yaşındayım, duvarları hatırlıyorum, belki Hocam bizden daha kıdemlidir. Eskiden afişler, radyolar, bildirilerle algı yapılıyordu, propaganda yapılıyordu; şimdi, işte, telefondan, o kadar çok türlü imkânlarla bu algı çalışması yapılıyor ki bu da çok çok problem yaratıyor.

Şimdi, aslında bu slayt hepimizi ürkütmeli. Reuters'in 2019 Dijital Haber Raporu'na göre, Türkiye 37 ülke arasında sahte haber ve içeriğe maruz kalan 1'inci ülke ve haftada en az 1 uydurma haberle biz karşılaşırız. Yani sürekli ekranlarda bunun yanlış olduğunu, farklı ülkelerden geldiğini, “fake” görüntüler olduğunu anlatıyoruz ve ne yazık ki 35 ülke arasında sahte habere en az direnç gösteren ülkelerden 2'nciyiz Makedonya'dan sonra.

Şimdi, sosyal medyada algı yönetiminin ilkeleri var. Bir kere, bu asla bir tesadüf değil. Bir, kapsamlı psikososyolojik analiz; çok farklı enstrümanı var. Video, ses, görüntü, mesaj gibi ve zihin, his ve bilgi üçlüsünü yoğun kullanır ve sosyal medya sürecine giren herkes gönüllü ya da gönülsüz buna maruz kalır. Bunun bir süreci var, bir çark oluşturdum ben. Bir algı konusu oluşturulur... İşte, yangınları hatırlıyoruz değil mi? “Help Turkey” dedik, işte birilerinden yardım istedik, kimden yardım istediğimiz belli değil; milyonlarca “tweet” atıldı, insanlar bunu “retweet” etti, “repost” etti; ilk açan kişinin “fake” bir hesap olduğu ortaya çıktı gibi. Yani bakın, sosyal medya süreçlerinde algının o kadar geniş bir etkisi var ki “Ben sosyal medya kullanmıyorum.” diyenlere hep şunu söylüyorum: Oğlunuz kullanıyor yani o eve giriyor, o haneye giriyor.

Bazı tekniklerden bahsedeceğim, tabii süremiz sınırlı. Fotoğraf, resim, görüntü manipülasyonu vardır, işte örnekler koymaya çalıştım ekrana. İşte, bakın, en başta dans eden kişi Güney Afrika'nın Cumhurbaşkanı, ortaya bir kadın yerleştirdiğiniz zaman olay çok farklı bir boyuta gidiyor. Yine, işte, İbrahim Tatlıses “Freddie Mercury”le fotoğrafı” diye yazılmış, binlerce “retweet”, ikisi de birbirini hayatları boyu görmemişler, gerçek kişi Hasan Bora, onun şeyi. İşte, yine Müslüm Gürses gibi...

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Bence İbrahim Tatlıses’in sesi Freddie Mercury’den daha iyi yani kayda girsın yani.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Video görüntü düzenleme ve montajlama, kurgulama... Bu konuda bizim uğraştığımız bir terör örgütü var, ben de bununla ilgili 1.200 sayfa rapor yazdım, ilgilenen vekillerime vermek isterim, FETÖ terör örgütüdür. Dehşet bir şekilde 2000’li yılların başında herkes Facebook’ta sınıf arkadaşı ararken İngiltere, İsrail ve Amerika’da bunların derslerini almışlardır, Utah’ta özellikle. Hepsı belgeli, hepsi bilgili; onları ben size verebilirim. Mesela şu çok ilginç, trajik bir örnek: İnan Kırac Fransa Savunma Bakanıyla görüştüğünü zannederek 4 milyon euro bağışlamış video montajdan. Yani o kadar yoğun bir şey ki bu, çok fazla bir şekilde insanların dolandırılmasına sebep oluyor.

Bağlamında koparma, siz vekiller bununla çok rastlaşıyorsunuz; başından, ucundan cımbızla alma, koyma derken çok farklı bir bağlam ortaya çıkabiliyor. Bir örnek vermek isterim: “Bir esrar sigarası en etkili tütün sigarasından daha çok...” “Kansere neden olan”ı çıkardığımız zaman -altı okuyun- o kadar faydalı bir şeymiş gibi geliyor ki halbuki bağlamından koparılmıştır. Bunun gibi çok çok örnek görebiliyoruz.

İşte, sahte, yalan, hatalı içerikler yayma, bilgi uydurma... Yani bunu herkes yaşıyor; bir üniversite profesörü olarak ben yaşıyorum, bir milletvekili olarak siz yaşıyorsunuz. İşte, Ali Taha Bey “GAFAM” diye bir kodlama yaptı -hatırlıyor musunuz- bir ay mahvettiler. Hâlbuki o bilinen bir kodlama, dijital 5 büyükleri anlatan. İşte, şu mesela baktığımız zaman...

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Çok yaygındı, sosyal medyada viral olmuştu.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Tabii, tabii.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Bunun aslı nedir?

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Doğru yani o Google’la başlıyor, “Google, Apple, Facebook” diye baş harflerinin kodlaması. Taha Bey doğru söyledi de işte o, affedersiniz, “GAFAM”la ilgili bir ay lince uğradı. Yalan yanlış birçok şey yaşadı Sayın Başkan.

Bu resim de çok viraldir. Diyor ki: “Soldaki kız Almanya Başbakanı, sağdaki İngiltere Başbakanı, ortadaki ABD’nin yeni CIA Bakanı; şimdi oturup düşünelim, bunlar kim?” Hâlbuki tek doğru olan -ki çirkinliğinden anlarsınız- Merkel’dir.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Öyle demeyelim...

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Gerisi...

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Türkiye Büyük Millet Meclisinde sözünüzü geri alın da...

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Geri alıyorum efendim, krize yol açmayalım. Diğer...

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Bir saniye... Sayın Başkanım, amacını aşan bir ifade oldu, tutanaklara girmesi bakımından. Sayın Merkel, değerli bir liderdir, kadındır, Almanya’yı da çok önemli bir biçimde yönetmiştir.

Buyurun, söz sizin.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Teşekkür ediyorum.

İşte, magazinleştirme ve itibarsızlaştırma, bu da çok yoğun kullanılan bir tekniktir. İşte, gördüğünüz gibi, görüntülerde sosyal medya üzerinden farklı resim ve görüntülerle ucuzlaştırma tekniği vardır.

İstatistikler, sayılar ve karşılaştırmalar... Şöyle bir ifade var, bilirsiniz Disraeli'nin sözü: "Sayılar yalan söylemez, yalancılar sayı söyler konuşmalarında." İstatistik o kadar yoğun bir şekilde yanıtla amaçlı kullanılıyor ki...

Bu da çok ilginç: Meşrulaştırma, legal kılma, meşru kaynaktan çıkmış gibi gösterme. Bunların tamamı benim kurguladığım teknikler. Mesela şu çok ilginçtir: Barış Pınarı Harekâtı'nda bir yazı yayımlandı Genelkurmay adıyla, sözde adıyla. Bütün gazeteler, Hürriyet, Milliyet, CNN; hepsi alt yazıdan "Askerlik yaşı uzadı." diye bir haber geçtiler. Biri geçmedi, TGRT, sordum arkadaşa: "Sen niye geçmedin?" "Hocam, ben o arada lavabodaydım." dedi ve emin olun, bütün Türkiye'de bu yayıldı, hâlbuki böyle bir şey yok. Yani çok ciddi bir şekilde, o logoyu koyup altına sayı, tarih koyarak bir algı süreci kullanılabiliyor.

İçe sızma, sanal köstebeklik, sanal ajanlık gibi teknikler söz konusu. Korkutma, kaygı yaratma, tehdit... Bu Danone Türklerden çektiğini hiçbir yerden çekmiyor. Her yıl mutlaka kanserojen madde skandalıyla ilgili bir haber çıkıyor. Bir ara plakalar, hatırlarsanız, çok çok dolaşıyordu.

Şimdi, bazı yasal örneklerden size sunum yapacağım, ondan sonra bırakacağım. Biliyorsunuz, bu konuda Kıta Avrupası'yla Anglosakson gelenek arasında bir farklılık görünüyor. Fransa yasal bir temsilci bulundurma zorunluluğu verirken mesela İngiltere bunu çok dikkate almıyor ve özellikle Fransız yasalarında ayrımcılık, nefret, şiddet, insanlığa karşı suçların inkârı gibi paylaşımların yirmi dört saat içerisinde kaldırılması ve gelen bildirim üzerine bir saat içinde kaldırma yükümlülükleri öngörülmüştü ama Fransa Anayasa Mahkemesi aşırı sansür bağlamında bunu reddetti. Zaten bu Komisyondan da kamuoyunun beklentisi bu. Ben de televizyonlarda anlatıyorum sürekli; buradan çıkacak yasa bir sansür yasası değildir; bu, kişilerin hak ve hürriyetlerine, kendilerini anlatabilme meramına dönük bir yasadır, sürekli anlatıyoruz. İşte, kendi talepleri var.

Alman yasaları, bizim bir önceki yasal metinlerde de çok yararlandığım bir yasa çünkü bu konuda çok yoğun çalışma yapıp sorunları çok temelden vurgulayan bir yasa sistemi ve Avrupa'da en ağır cezayı onlar veriyor çünkü ırkçılıkla uğraşıyor. Naziler, an itibarıyla gidin bakın lütfen, Facebook'ta, Instagram'da bu bağlamda örgütlenme, endoktrin, eleman devşirme gibi işlemlerde yoğun olarak sosyal medyayı kullanmakta. Hatta Almanya şunu istiyor temsilcilerden: "Olası gördüğünüz bütün suçları da polise bildirin." Bu da onların elini, ayağını bağlıyor. Birleşik Devletler'in daha böyle liberal bir bakış var, İngiltere keza aynı şekilde.

Dünya çapında yanlış bilgiyle mücadele eylemleri var. Bu, önemli bir rapor; bu raporda Çin örneği var. Çin çok farklı bir ülke, kendi sosyal medya ağı var. Sosyal medyada Çin, Almanya, İran, Küba çok farklı bir düzlemde ilerliyorlar. Yapay zekâ kullanarak yalan haber tespitine vurgu yapıyor Çin. Hindistan'ın bazı bölgelerinde sosyal medya üzerinden yanlış bilgi verenlerin, montaj yapanların cezalandırılması var; birkaç eyalette de bunun hapis cezası var, Bengal'de özellikle. Belçika, daha çok, eğitim ve bilinçlendirme yoluyla bu tarz suçlarla baş etmeye dönük bir çalışma yapıyor, Danimarka yine aynı şekilde yapıyor. Bizim de bazı önerilerimiz olacak. Öncelikle yasal düzenlemelerde, lütfen, eğitim ve bilinçlendirmeye dönük paydaşların, Millî Eğitim Bakanlığının, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının, Gençlik ve Spor Bakanlığının da ciddi şekilde eğitime girmesi...

Bizim "medya okuryazarlığı" diye bir dersimiz var ama soğuk savaş dönemi dersi, radyo anlatıyoruz. Onun yerine, işte, Türkiye'nin yüzde 80'inin var olduğu sosyal medyanın özellikle konulması gerekmektedir. Sağ olsun Sayın Başkanım bunu yaptı; tüm paydaşlarının fikirlerini almayı, STK'lerin, alan STK'lerinin bu konuda bilgilerine başvurmayı öneriyoruz. Bakın, ben bir hoca olarak sizden istirham ediyorum, şu çok önemli: İnternet gazeteciliği var; bu, o kadar çirkin bir şey ki -Ravza Hanım siz de yaşadınız, biz de yaşıyoruz yani- bir site kuruyorlar, haber yapıyorlar; şimdi, bu siteyi biz

kapattırıyoruz, basın özgürlüğüne sokuyor; e, bu siteden etiketleyip her birimizin itibarına dönük çalışmalar yapıyorlar. Bunların da ele alınması gerekiyor, sözlüklerin de. Şimdi, Ekşi Sözlük’le ilgili ben her yayın yaptığımda benimle ilgili sayfa açıyorlar ve Ekşi Sözlük, özellikle bu süreçte asla böylesi müdahaleleri kabul etmiyor ama unutmayalım, hiç kimsenin kimseyi yalan, hakaret, tehdit etme hürriyeti yok, yani o hürriyetin sınırını iyi ortaya koymamız lazım. Ve süreç içerisinde, baktığımız zaman -az önce de vurguladım- sosyal medya sosyolojisine göre Türkiye’nin kendi sosyolojik bağlamında bir yasa düzenlemesi bağlamında önerilerimiz olacak.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Herhâlde süreyi iyi kullandım, hızlıca anlattım.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Evet, çok iyi.

Çok teşekkürler.

Bence sunum çok önemli, sunumu alacağız. İlerleyen zamanlarda sizi tekrar dinleyebiliriz.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Sağ olun Başkanım.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Bu başlıklandırmalar çok çok önemli. Ali Taha Bey dijital dönüşümün fırsatlarını ve ufkunu anlatırken siz de bir anlamda, bir miktar tehditleri ve özellikle gençlerimizi ilgilendiren... Benim de yeni duyduğum kavramlar oldu sunumun başında. Tabii, bu kişi mahremiyeti, beden mahremiyeti, bunların aşılaraq “bağış” adı altında ya da “para kazanma” adı altında meselelerin buraya gelmesi, dediğim gibi bu da yaşadığımız sorunlardan bir kısmı.

Şimdi, ben sunum için teşekkür ediyorum.

Zeynep Hanım’a söz veriyorum.

Vekilim buyurun.

ZEYNEP YILDIZ (Ankara) – Çok teşekkür ediyorum Hocam.

Benim başka bir toplantıya daha yetişmem gerekecek, o yüzden önden söz almak istedim.

Yani, hakikaten, bu dijitalleşmeyle birlikte kişilik haklarına doğrudan doğruya müdahale eden bir ortamla da karşılaşıyoruz ve bu da bizim en temel çalışma alanlarımızdan biri bu itibarla. O noktada, açıkçası, bu tip bilgilendirmeler çok değerli ve önemli. Bilhassa belirli bir yaşın altında çocukların nasıl kullandığı -yani bunların ehliyeti bakımından hukuksal anlamda bir tartışma konusu bu- onların görsellerinin nasıl kullanılacağı meselesi ciddi bir tartışma konusu. Hani, benim için zaten çok kapsamlı ve açıklayıcı bir sunum da oldu ama şunu hakikaten merak ediyorum: Şimdi, yasamanın bu noktada akademiyle irtibat hâlinde kalması çok önemli ki sorunları doğru tespit edelim ve doğru çözüm önerileri bulalım. Dolayısıyla, bunlarla mücadelede icra kabiliyeti noktasında ben hep kendime ve uluslararası toplantılarda da diğer parlamenterlere de aynı soruyu soruyorum ve bu sorular hep cevapsız kalıyor.

Az evvel Ali Taha Bey’e de sunumunu yaparken söyledim, hakikaten dünyanın cevap bulamadığı bir alan var yani belirli kurallar koyuluyor ama... Mesela GDPR nezdinde açık rıza şartı var. Ama açık rızada, orada “Açık rıza şartını koyduk. Evet, herkesin rızası mukabilinde artık bu veriler bir şekilde işlenecek.” vesaire deyip kenara çekilemiyoruz çünkü o içeriği yetişkinler bile okuyamıyor, bir. İkincisi: Bir çocuk okuduğunda bu ne olacak? Üçüncüsü: Artık bunlar hayatımızın vazgeçilmez unsuru hâline gelmiş. Dolayısıyla, aslında bir zorunlu hizmet alımı gibi bir şey var. Dolayısıyla, bir açık rıza dayatması doğru mudur değil midir? “Hayır”ı tıklayamadığımız bir şey doğru mudur değil midir? Burada icra kabiliyeti nasıl sağlanabilir hukuksal düzenlemeler konusunda, böyle bir öngörünüz var mıdır diye bir sormak istiyorum.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Bir dakika... Hocam, cevap verirsiniz.

Şimdi soru talep eden arkadaşlar toplu olarak... Zaten -arkadaşların sabrına teşekkür ediyorum- çok az kaldı, tamamlayacağız.

Ravza Başkanına sözü veriyorum.

Buyurun.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Hocam, çok kısa zamana sıkıştırılmış olduğu için, biliyorum, sizi de biraz seçmek mecburiyetinde bırakmış olduk ama gerçekten çok kıymetli paylaştıklarınız.

Sizi dinlerken başlangıçta bu, sosyal medya ve “tween”le alakalı paylaştıklarınız ve “sosyal medya saldırganlığı” tabiri çerçevesinde paylaştıklarınız şunu zihnimde uyandırdı: İnsanların ifade özgürlüklerini kısıtlamadan kendi kendilerine zarar vermelerini nasıl engelleyebiliriz? Bu, işte, yine multidisipliner bir mesele, etik boyutu. Diğerleri de bu sosyal medya saldırganlığıyla alakalı, işte, “post-truth” çağı üzerine konuşuluyor, birçok şey söyleniyor. Yani bir olayın, bir hadisenin -demin, sizin de verdiğiniz çok belirgin örneklerde olduğu gibi- yüz binlerce kere paylaşılmış olması onu gerçek yapmıyor. Dijital mecralar konvansiyonel medyadan ayrı şekilde çok çabuk yayılıyor ve gerçek ile gerçek olmayanın arasındaki bağ çok çabuk kopabiliyor. Burada -yani kolay bir soru olmadığını biliyorum da- en basit çözüm ne olabilir? Hani, hem insanların ifade hürriyetini kısıtlamadan, onları kendini ifade edebilecek şekilde rahat bırakarak ama bir yandan da herkesin o manada saldırıya uğramasını da engellemek; o, siber “bullying” ya da sizin bahsettiğiniz şekliyle saldırganlığın önüne geçip... İşte, bundan dolayı intihar edenler var; demin söylediğiniz gibi, özel fotoğrafları bir akımla paylaşıp hayatıyla bunu ödeyenler var. Bunun önüne nasıl geçilebilir? Çünkü bu manada hukuk sistemimiz işliyor ama yavaş işliyor. Çünkü Twitter’den örnek vereyim, bazen bir paylaşım on beş dakika sonra cevap verdiğinizde senelerce gecikmiş gibi oluyorsunuz.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – On beş sene gibi. Kesinlikle katılıyorum.

RAVZA KAVAKCI KAN (İstanbul) – Ben mesela hassasım bu konuda, bir paylaşım yapacağım zaman uzun uzun düşünürüm; buradan bir yanlış anlama olur mu ya da kimseyi yanlış bir şeye sevk eder mi, yanlış anlamaya sebebiyet verir mi diye. Bunları düşününce zaten paylaşımı yaptığınızda gündem değişmiş oluyor, dışında kalıyorsunuz. Ama herkes de bu hassasiyeti göstermiyor, anlık çünkü, milisaniyelik bir şey gündem değişimi. Bunu sormak istiyorum.

Çok teşekkür ediyorum Hocam, sağ olun.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Evet Ravza Başkanına teşekkür ediyorum.

Şimdi sözü Abdullah Bey’e vermeden önce, şunun altını bir kez daha çizmek istiyorum: Gerçekten bu, yalan haberle, dezenformasyonla mücadele konusunda toplumun bir talebi var -tutanaklara girmesi bakımından; burada değerli gazeteci arkadaşlarımız var, dostlarımız var, onların bir kez daha duyması bakımından- bu konu çok çok önemli bir konu. Bir, hem kişisel hakların korunması hem de aynı zamanda bir ulusal güvenlik meselesi ve bu anlamda biz bütün paydaşları dinleyerek... Bizim son dönemde kullandığımız ve bence önemli olduğunu düşündüğüm kavramlar var: “Dijital diplomasi” ve “dijital müzakere”. Bu konuda sözü olan bütün paydaşları dinleyeceğiz. Ayrıca temsilcileri davet ediyoruz, temsilciler gelecekler Türkiye Büyük Millet Meclisine; bir iletişim sağlamak bağlamında, bir yol haritası üzerinde prensipte anlaşmak bağlamında ne yaptıklarını bize anlatmaları bakımından bunu önemli buluyoruz, onları davet ediyoruz. Ve aynı zamanda da Komisyonumuzu neredeyse her hafta toplayarak bu konuda bir literatür oluşturmak, bu konuda bir farkındalık oluşturmak gibi bir çalışmamızın olduğunun kayda geçmesini isterim.

Şimdi sözü Abdullah Vekilime veriyorum.

Buyurun.

ABDULLAH KOÇ (Ağrı) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli Hocam Levent Eraslan’a bu sunumu nedeniyle teşekkür ediyorum.

Önemli bir mesele çünkü sosyal medya sosyolojisi ve sosyal katmanlar üzerindeki etkisi de gerçekten hepimizin günbegün yaşadığımız bir mesele. Tabii, mağdurlar var, saldırganlar var... “Canlı yayın terörü” diye bunları nitelendirdiniz. Yani esasında şöyle bir baktığınız zaman, daha çok, hukuki düzenlemeyi gerektirecek olan olaylardan bahsediyorsunuz. Dolayısıyla bu çerçevede baktığımız zaman, bu dengeyi koruyabilmenin yöntemi nedir, ne şekilde bir yol alacağız? Çok karmaşık bir alanla karşı karşıyayız.

Her şeyden önce biz şunu düşünüyoruz, bizim öncelikli olarak ele almamız gereken mesele şu: Bir düşünce hürriyetinin denetim altına alınması, düşünceyi kısıtlamaya yönelik olan aslında kamuoyunun çok ciddi bir kaygısı var. Bu nedenle, her şeyden önce kısıtlama, yasaklama gibi bir anlayış hâkim olabilir mi, olur mu? Bütün kaygı aslında buradan geliyor. Bir diğer kaygı ise bu “Z kuşağı” dediğimiz, gerçek anlamda bu sosyal medyayı çok yoğun bir şekilde kullanan kuşağın özellikle bu “sosyal medya yasası” diye nitelendirdiğimiz o yasanın çıkarıldığı dönemde çok ciddi tepkisiyle karşılaştık, çok ciddi geri bildirimler oldu. Dolayısıyla sosyal medya alanında bu tür kısıtlamalar veya bu tür yasal düzenlemelere gidilirse bunun ölçütünü düşünce hürriyeti açısından... Toplumu gerçek anlamda bir cendere altına almaktan öteye bu düşünce hürriyetinin korunması gerektiğine ilişkin, bizim bu yönde bir kaygımız var.

Diğer taraftan, kişilerin özellikle çocukların, kadınların ve toplumun değişik katmanlarının mağdur edilme meselesi çok önemli, bunlara karşı da durmak gerekiyor; o da işin başka bir boyutu. Bu açıdan işi ele aldığımız zaman, Sayın Başkanın da biraz önce belirttiği gibi, çok taraflı, toplumun bütün katmanlarını ilgilendiren bir mesele, toplumun tamamını ilgilendiren bir mesele. Yasal bir düzenleme yönünde sizlerin de sivil toplum örgütü olarak talepleriniz var bu konuda. Bunları, tabii, vücuda getirmek gerektiği dönemde veya böyle bir aşamada, biraz önce de belirttiğimiz gibi, bütün katmanların, bütün toplum kesimlerinin çok boyutlu tartışması gereken bir alan.

Bir diğer husus ise en son çıkardığımız yasada, sosyal medya sağlayıcılarının Türkiye’yi hukuki anlamda çok güvenli bulmadıkları ve dolayısıyla yargının tarafsızlığı ve bağımsızlığı ilkesinin Türkiye’de gerçek anlamda sıkıntıda olduğu... Ki bizim de ciddi tespitlerimiz var bu anlamda sadece bir yasa çıkarmakla bu işi çözemeyeceğimizi düşünüyoruz. Dolayısıyla daha çok, yargının tarafsızlığını ve bağımsızlığını sağlayarak, özellikle sosyal medya sağlayıcılarının da Türkiye’de güvenli bir şekilde, hukuki güvenlik ilkesinin sağlandığı bir ortamda ofis açma gibi bir durumlarının söz konusu olacağına; dolayısıyla hukuki bir standart getirdiğimiz zaman da bunları denetleyebilecek, bunlara etki sağlayabilecek oranda en azından sosyal medya sağlayıcılarının Türkiye’de de bağlantılı olmaları ve ofislerinin olması gerektiğine ilişkin de çok tartışmalarımız oldu.

Bütün bunları şöyle bir kür olarak değerlendirdiğimiz zaman, işin hukuki bir düzenlemeye muhtaç olduğuna ilişkin düşüncelerin yanında, yargının tarafsızlık ve bağımsızlık ilkesinin çok önde olduğunu belirtir, teşekkür ederim.

Sağ olun.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Vekilim, teşekkür ederim.

Şimdi sözü hem bir cevaplama hem de bir kısa toparlama bağlamında size veriyorum Hocam.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Çok teşekkür ediyorum, kısaca yanıtlayayım.

Öncelikle Türkiye’nin... Aslında problem şurada Sayın Vekilim: Twitter’da. Bakın, getirdim ben size ekrana. Dünyada 400-450 milyon bandını hiç aşmadı.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN - Ben de size bir soru sorayım öyleyse, o ki bu bahis geldi: Siz Twitter’ın Başkan Trump’ın hesabını askıda tutmasını -bir uzman bilim adamı olarak- ve seçim döneminde engellemesini nasıl buluyorsunuz? Bunun politik yorumu nedir?

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Kendi kuruluş felsefesine aykırı buluyorum çünkü Jack Dorsey’in ifadesi bu, “Herkes dilediği gibi konuşsun.” diye başladı ama ondan sonra bir sansürleme sürecine girdi. Twitter aşırı politik bir sosyal medya aracı. Bakın, 13 milyon kişi kullanıyor ve -Ravza Hanım, dikkatinizi çekmiştir- erkekler daha çok kullanıyor ve süreç içerisinde... Konuştuğlarımızın tamamı bununla ilgili, bakın Instagram’da, Facebook’ta yok bu kadar sosyal medyayla ilgili deformasyonlar. Çünkü biz siyaseti, ekonomiyi, eğitimi, her şeyi buradan takip ediyoruz. Sabah kalktığımız zaman bir WhatsApp’a bakıyoruz, bir Twitter’a bakıyoruz. Şimdi, baktığımız zaman...

Bakın, şöyle yapıyorlar Sayın Vekilim: “ProtonMail” diye bir mail sistemi var; “Union Mail”, “ProtonMail”. Bunları polis bulamıyor. Buradan maili alıyor, sahte bir telefon hesabına giriyor ve onun üzerinden başlıyor yaymaya. Bizim polisimizin de bu konuda teknik olarak geliştirilmesi gerekiyor. Şimdi, bunların tamamında, aynı zamanda bir eğitim sosyoloğu olarak, bizim bir bilinçlendirme yapmamız ve bu hukuk sisteminde... Şimdi, bana saldırı yapılıyor, ben cevap veremiyorum. Şimdi, benim hak ve hürriyetim nerede? Onun bana saldırı yapma hak ve hürriyeti var mı? Bunun sınırı nasıl çizilecek? Yani tarihi bir komisyondasınız hepiniz. Herkesin dertli olduğu, herkesin şikâyetçi olduğu...

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN - Hocam bunu bir açar mısınız? “Tarihi” derken neyi kastediyorsunuz?

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Herkesin ortak olarak dertli olduğu, muzdarip olduğu, her siyasi görüşün mutlaka düzenleme istediği bir Komisyon burası. O yüzden, lütfen, bu süreçte sizlere düşen bu görevin bilincinde olarak ortak konsensüs sağlayalım -ben her çıktığım yayında bunu söylüyorum- çünkü herkes bundan dertli yani bu oturanların tamamı sosyal medyayla ilgili bir problem yaşıyor, takip ediyoruz.

Şimdi, baktığımız zaman, Ravza Hocam, 02.00-05.00 Türkiye’de kriminal saat dilimidir; gece 02.00-05.00, Emniyetten alınan verilere göre. Burada sosyal medyada istenmeyen her türlü davranış, sanal kumar, BAT sistemleri, yetişkin sitelerine giriş, ifşa, sosyal medya saldırılarının tamamı o zaman diliminde. 16 yaşındaki bir çocuk gece üçte niye on-line? İşte, anne ve babaya bunu anlatmamız gerekiyor.

Şimdi komik bir şey anlatacağım. Derste sordum üniversite çocuklarına: Kaç kişi komşusunun şifresini kırmaya çalıştı? 30 kişiden 25’i parmak kaldırdı. Kırmaya çalışmışlar Ayşe teyzenin şifresini. E, bu bir suç yani baktığımız zaman, o bilinci kazandırmamız gerekiyor. Ülkenin yüzde 80’i on-line durumda, buna göre bizlerin hareket etmesi gerekiyor. Ve emin olun -ben Yayman Hoca’nın bu samimiyetine inanıyorum- buradan bir sansür, gözetleme, “monitoring” ya da herhangi bir şey çıkmaz, çıkmaması gerekiyor.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Teşekkür ederim.

PROF. DR. LEVENT ERASLAN – Çünkü hepimiz muzdaripiz bundan.

Yani Hocamın o şeyini ben biliyorum, o yüzden de her zaman katkı vermeye hazırım, bilgilerimi de sizinle paylaşabilirim.

Bu süreçte bana söz hakkı verdiğiniz için de çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN HÜSEYİN YAYMAN – Evet, ben de çok teşekkür ediyorum size. Çok değerli milletvekillerime çok teşekkür ediyorum. Tekrar altını çiziyorum, neredeyse her hafta toplantı olmasına rağmen, baştan sona toplantılara katılıp zaman ayırdıkları için gerçekten, samimi şükranlarımı ifade etmek isterim.

Diğer taraftan, Komisyonumuzun değerli çalışanlarına, Türkiye Büyük Millet Meclisinin emekçilerine teşekkür ediyorum. Ve çok değerli gazeteci arkadaşlara, televizyoncu arkadaşlara teşekkür ediyorum, bizim Komisyonumuzun tüm toplantılarını baştan sona takip ediyorlar.

Bence söylenmedik söz kalmadı, kifayetimüzakere diyoruz.

Ben sunumları için hem Ali Taha Koç’a hem Levent Hoca’ya bir kez daha teşekkür ediyorum. Milletvekillerimizin sorularına yazılı olarak tüm cevapları istiyoruz.

Bugün ben müzakereci demokrasi anlamında önemli bir toplantı yaptığımızı düşünüyorum ve aslında, biraz önce de altını çizdiğim; siyasetin, politikanın gündemi dışında bir dijital dünya, bir dijital Türkiye var ve gerçekten hepimizin çocukları, yeğenleri bu dijital dünyada, sanal dünyada yaşıyorlar. Her zaman dile getirdiğimiz bir husus var: Gerçek hayatta suç olan, dijital dünyada da siber alanda da suçtur.

Ben katkıları için tüm vekillerime çok çok teşekkür ediyorum.

Görüşülecek başka bir konu olmadığından, Komisyonumuzun bugünkü toplantısını kapatıyorum.

Teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 13.21

